

TEOSOFINEN MORAALI

KOLME ESITELMÄÄ
NORRKÖPINGISSÄ 28–30.5.1912,
PITÄNYT

RUDOLF STEINER

RAKKAAT TEOSOFISET YSTÄVÄNI!

Erään minulle tulleen vaikutteen johdosta, josta kenties voisi enemmänkin puhua, meidän on näinä päivinä tarkasteltava teosofisen elämänskatsomuksemme tärkeimpiin kuuluvaa aluetta. Useinhan moititaan, että me kovin halukkaasti ylennymme katselemaan hyvin kaukaisien kosmellisten kehitysten ja ihmisen välistä yhteyttä, että me kernaasti kohoamme henkimaailmojen alueille, liian usein tarkastelemaan kovin kaukaisia menneisyyden tapahtumia ja etäisiä tulevaisuuden näköaloja ja melkein kokonaan jätämme huomioimatta sen alueen, jonka tulisi olla ihmisille kaikkein lähin: ihmisen moraalin ja etiikan alueen.

Tämän meille usein lausutun moitteen johdosta on oikein sanoa, että ihmisen moraalin alueen tulee olla meille kaikkein tärkein. Mutta toisaalta on huomautettava, että tuntiessamme itsessämme teosofisen elämän ja teosofisen mielenlaadun koko merkityksen ja kantavuuden me vain mitä pyhimmän ujouden tunnossa saamme lähestyä tätä aluetta, tietoisina, että se, sitä oikeassa mielessä tarkasteltaessa, koskee ihmistä mahdollisimman läheisesti ja vaatii mitä vakavinta ja kunnioittavinta valmistautumista. Meille lausuttu, äsken luonnehdittu moite voitaisiin kenties pukea

seuraaviksi sanoiksi: Miksi pitkiä maailmantarkasteluja? Mitä varten kertomuksia monien olentojen monista ilmentymisistä ja karman monimutkasista suhteista, kun kuitenkin kaikkein tärkeintä elämässä on se, mitä eräs tämän elämän huipulle kohonnut viisas rikkaan viisaudenelämän jälkeen, jo sairaana ja heikkona, täytyen sallia toisten kantaa häntä, lakkaamatta toisti tunnustajilleen: ”Lapsukaiset, rakastakaa toinen toistanne.”

Kuten tunnettua, näin puhui apostoli, evankelista Johannes, korkeassa vanhuudessaan, ja usein on korostettu, että näillä neljällä sanalla: ”Lapsukaiset, rakastakaa toinen toistanne” on ilmaistu syvimmän siveellisen elämänviisauden ydin, ja niinpä moni saattaisi sanoa: Mitä varten siis kaikki muu, kun hyvä, kun ylevät siveysihanteet voidaan toteuttaa niin yksinkertaisella tavalla kuin näiden evankelista Johanneksen sanojen hengessä?

Rakkaat teosofiset ystäväni! Erästä asiaa ei oteta huomioon, kun edellä esitetystä aivan oikeasta tosiasiasta johdetaan väite, että ihmisille riittää tieto, jonka mukaan heidän on rakastettava toinen toistaan. Ei nimittäin oteta huomioon sitä, että apostoli Johannes lausui nämä sanat rikkaan viisaudenelämän lopulla, elämän, jonka tuloksena oli syvällisimmän ja merkityksellisimmän evankeliumin syntyminen. Ei oteta huomioon, että hän soi itselleen oikeuden lausua nämä sanat vasta sitten, kun hänellä oli takanaan valtavan suuriin tuloksiin johtanut rikas viisaudenelämä. Niin, rakkaat teosofiset ystäväni, kenellä on takanaan sellainen elämä kuin hänellä, hänellä on lupa lausua kaikki

se, mitä ihmissielut voivat Johanneksen evankeliumin syvien viisauksien ääressä tuntea, äsken mainituin lyhyin sanoin viisautensa viimeisenä päätöksensä, joka suunnattomista sielunsyvyyksistä virtaa myös toisten sydänten ja sielujen syvyyskiin. Mutta ken ei ole sellaisessa asemassa, hänen tulee maailmansalaisuuksien perustuksiin syventymällä ensin hankkia itselleen oikeus ilmaista korkeimmat siveystotutudet niin yksinkertaisella tavalla.

Niin kulunut kuin onkin lause: ”Jos kaksi sanoo samaa, ei se sittenkään ole samaa”, se edellä esitettyyn katsoen patee aivan erikoisesti. Kun sellainen, joka ei välitä maailmansalaisuuksien tietämisestä eikä ymmärtämisestä, sanoo: ”Onhan korkeimman moraalisen elämän luonnehtiminen hyvin yksinkertaista”, ja käyttää sanoja: ”Lapsukaiset, rakastakaa toinen toistanne”, niin onhan tämä aivan toista kuin se, että evankelista Johannes lausuu nämä sanat ja lisäksi niin rikkaan viisaudenelämän lopulla.

Siksi tulisikin sellaisen, joka nämä evankelista Johanneksen sanat oivaltaa, tehdä niistä aivan toinen päätelmä kuin tavallisesti tehdään. Hänen tulisi tehdä niistä se päätelmä, että niin syvästi merkitsevistä sanoista on aluksi vaiettava ja että ne saa lausua vasta sitten, kun on hankkinut siihen välttämättömän kypsyyden. Mutta nyt, tämän lausuntomme jälkeen, joka varmastikaan ei oikein käy monen sydämelle, ilmenee sielussamme jotakin aivan toista, äärettömän merkityksellistä. Ihminen sanoo: Niin, voihan kyllä olla niin, että moraaliperusteitten syvin merkitys voidaan oivaltaa vasta kaiken viisauden loppupäässä, mutta ihminen

voi tarvita niitä aina. Kuinka sitten maailmassa voisi yleensä olla mahdollista edistää moraalista yhteiselämää, yhteiskunnallista moraalista toimintaa, jos viisaudenetsinnän loppuun asti täytyisi odottaa korkeimpien moraaliperusteitten oivaltamista. Ihmisten yhteiselämän välttämätön edellytys on moraalit, ja nyt tulee ihminen ja väittää, että moraalin perusteet ovat saavutettavissa vasta viisaudenetsinnän loppupäässä. Jos niin olisi, jos välttämättömän tarpeellinen voitaisiin saavuttaa vasta inhimillisen pyrkimyksen loppupäässä, niin silloin saattaisi moni kyllä sanoa voivansa epäillä viisasta maailmanjärjestyä.

Elämän tosiasiat antavat meille äsken kuvattuun rikasisältöisen vastauksen. Teidän tarvitsee verrata vain kahta elämän tosiasiaa, jotka muodossa tai toisessa epäilemättä ovat teille hyvin tutut, ja heti näette, että kumpikin pitää paikkansa: korkeimpiin moraaliperusteihin ja niiden oivaltamiseen pääsemme vasta viisaudenetsinnän lopulla, eikä äsken mainittuja moraalisia sosiaalisia yhteisöjä ja laitoksia voi olla ilman moraalit. Tämän tulette heti huomaamaan, kun asetatte sielunne eteen nämä kaksi teille muodossa tai toisessa aivan varmasti tuttua tosiasiaa. Tai kukapa ei olisi nähnyt, kuinka älyssään korkealle kehittynyt ihminen, Kenties sellainenkin, joka ei ainoastaan ole viisaalla ja älykkäällä oivalluksellaan omaksunut ulkonaista tieteellisyyttä, vaan myös tietopuolisesti ja käytännöllisesti on käsittänyt paljon okkulttisia ja henkisiä totuuksia, ei ole mikään erikoisen moraalinen ihminen? Kukapa ei olisi nähnyt, että viisaat, henkisesti korkealle kehittyneet ihmiset ovat moraalin kannalta

katsottuina eksyneet harhateille? Ja kukapa ei olisi kokenut toista, äärettömän opettavaista tosiasiaa, että hän on esim. tullut tuntemaan rajoittuneen näköpiiriin, vähäiset älynlahjat ja niukat tiedot omaavan lastenhoitajan, joka ei ole kasvattanut vain omia lapsiaan, vaan vieraan palveluksessa olleen myös toisten ihmisten lapsia toisen toisensa jälkeen, fyysisen elämän ensi viikoista alkaen, myötävaikuttanut niiden kehitykseen ja kenties kuolemaansa saakka ehdottoman rakastavasti, mahdollisimman epäitsekkäällä antaumuksella uhrannut kaikkensa näiden lasten hyväksi? Ja jos tämän naisen luo olisi tullut joku kaikkein suurimmilla viisausnaarteilla saavutettuine moraaliprinsippeineen, niin tämä nainen ei todennäköisesti olisi ollut erikoisen kiinnostunut näistä moraaliperusteista. Todennäköisesti hän olisi pitänyt niitä perin käsittämättöminä ja hyödyttöminä. Mutta mitä hän moraalisesti on saanut aikaan, se herättää enemmän kuin pelkkää hyväksymistä. Se saa meidät kunnioittavasti kumartamaan sitä, mikä sydäimestä virtaa elämään ja luo äärettömän paljon hyvää.

Sellaiset tosiasiat vastaavat elämänarvoituksiin usein paljon selvemmin kuin tieto-opilliset erittelyt, sillä viisas luomistyö, viisas kehitys ei ole odottanut, kunnes ihmiset olisivat keksineet moraalien perusteet määritelläkseen maailmalle moraalisen käyttäytymisen, moraalisen toiminnan. Siksi meidän on sanottava: Jos emme ota lukuun moraalittomia tekoja, joiden syyn opimme tuntemaan esitelmien jatkuessa, niin ihmissieluun on jo kuitenkin jumalallisena perintönä annettu alkuperäinen siveys, jota voisi sanoa

”vaistomaiseksi siveydeksi” ja joka suo ihmiskunnalle mahdollisuuden odottaa, kunnes moraalin perusteet voidaan selvittää.

Mutta kenties on aivan turhaa suuresti murehtia moraalin perusteitten selvittämisestä. Eiköhän voisi sanoa, että ihmisten olisi parasta antautua alkuperäisten moraalivaistojensa valtaan eikä mennä sekaisin tieto-opillisista moraalin erittelyistä? Rakkaat teosofiset ystäväni, nämä esitelmät tulevat osoittamaan, ettei asian laita ole niin. Ne tulevat osoittamaan, että meidän on ainakin ihmiskunnan nykyisellä kehitysasteella koetettava löytää teosofinen moraalija että teosofisella moraalilla on oleva tehtävä, joka ilmenee koko teosofisen pyrkimyksemme ja teosofisen tietemme hedelmänä.

Eräs uudenajan filosofi, tietysti pohjoismaissakin tunnettu Schopenhauer, on filosofiansa monien suurten erehdysten ohella lausunut juuri moraalin perusteista hyvin oikean ajatuksen; ”Moraalin saarnaaminen on helppoa, moraalin perustaminen vaikeaa”. Tämä lause on aivan totta, sillä tuskinpa lienee mitään helpompaa kuin ihmisen tunteen ja havainnoinnin kaikkein lähimpiin perusteihin käyvästi sanoa, mitä ihmisen tulee tehdä tai jättää tekemättä ollakseen hyvä ihminen. Tämän helpoksi väittäminen kyllä loukkaa monia sieluja. Mutta helppoa se on, ja ken tuntee elämää ja maailmaa, hän ei ihmettele sitä, että siveellisen käyttäytymisen oikeista periaatteista on puhuttu enemmän kuin tuskin mistään muusta. Ja varsinkin on totta, että lähimmäisensä hyväksymisen saa kaikkein useimmin, kun

puhuu näistä siveellisen käyttäytymisen yleisistä periaatteista. Voisi sanoa: Se tekee niin hyvää kuulijan mielelle, ja selvästi tuntee voivansa ehdottomasti yhtyä puhujan sanoihin hänen esittäessään ihmisen moraalisen käyttäytymisen yleisimpiä periaatteita.

Mutta moraalin opetuksella, moraalin saarnaamisella ei vielä mitään moraalial perusteta. Ei todellakaan. Jos nimitäin moraalin opetuksella, moraalin saarnaamisella yleensä voitaisiin moraalial perustaa, niin nykyään ei varmastikaan enää tapahtuisi moraalittomia tekoja, vaan ihmiskunnan täytyisi aivan tulvia siveellisiä tekoja, sillä jokaisellahan on epäilemättä ollut tämän tästä tilaisuus kuulla mitä ihanimpia moraaliperiaatteita, erikoisesti siksi, että niitä niin halukkaasti saarnataan. Kaikkein vähäisintä moraalin alalla on tieto, mitä on tehtävä, mikä moraalisesti on oikeaa. Kaikkein tärkeintä moraalin alalla sitä vastoin on se, että meissä voivat elää virikkeet, jotka sisäisellä voimallaan ja vallallaan muuttuvat moraaliseksi teoiksi, ilmenevät moraalisine ulospäin. Niin eivät suinkaan tee moraalisaarnat eivätkä moraalisaarnojen tulokset. Mutta moraalin perustaminen merkitsee sitä, että ihminen johdatetaan lähteille, joista hänen on otettava noita virikkeitä ja joista hänen osakseen tulee moraaliseen käyttäytymiseen auttavia voimia. Miten vaikeaa näiden voimien käyttäminen on, osoittaa meille se yksinkertainen tosiasia, että on todellakin lukemattomia kertoja yritetty — esim. filosofian taholta — perustaa etiikkaa, moraalial. Maailmassa on hyvin paljon erilaisia vastauksia kysymykseen: ”Mitä hyvä on?” tai: ”Mitä hyve on?” Rakkaat

teosofiystäväni, raapustelkaapa kerran kokoon, mitä filosofit Platonista ja Aristoteleesta alkaen epikurolaisia, stoalaisia, uusplatonilaisia myöten aina uudenajan filosofisiin käsityksiin saakka ovat sanoneet. Raapustakaapa kokoon kaikki se, mitä Platonista alkaen Herbert Spenceriin asti on sanottu hyvän ja hyveen luonnosta ja olemuksesta, ja näette, miten monin tavoin on yritetty tunkeutua moraalisen elämän, moraalisten virikkeiden lähteille.

Näiden esitelmien tulee osoittaa, että itse asiassa vasta elämän okkultinen syventäminen, tutustuminen elämän okkulttisiin salaisuuksiin suo mahdollisuuden syventyä ei vain moraalioppeihin, vaan myös moraalivirikkeisiin, elämän moraalilähteisiin.

Tällöin yksi ainoa silmäys osoittaa meille, ettei moraali tässä maailmassa aina ole suinkaan niin yksinkertainen asia kuin tietyltä mukavuuden näkökannalta saattaisi luulla. Jättäkäämme aluksi joksikin aikaa huomioon ottamatta se, mitä nykyään ”moraalisena” pidetään, ja tarkastelkaamme ensin ihmisen elämää sellaisilla alueilla, joilla kenties voimme saavuttaa paljon moraalisen elämänsomuksen hyväksi.

Okkultismin meille antamien monenlaisten arvojen joukossa ei suinkaan ole vähäpätöisin se tieto, että eri kansoissa, maailman eri puolilla on vallinnut mitä erilaisimpia käsityksiä ja katsantokantoja. Verratkaamme esim. kahta toisistaan kaukana sijaitsevaa ihmiskunnan asuinalueita. Palatkaamme vanhan Intian kunnianarvoisaan elämään ja tarkastelkaamme, kuinka se on vähitellen kehittynyt uusimpiin aikoihin asti. Sillä tiedättehan, teosofiystäväni, ettei millään

tuntemallamme varsinaisen elämän alueella maan päällä ole muinaisten aikojen luonteenomaisuus säilynyt uusimpiin aikoihin asti niin suuressa määrässä kuin Intiassa. Intian ja muutamien muiden Aasian kulttuurien elämään nähden tämä pätee enemmän kuin missään muualla. Aivan viimeisiin aikoihin asti ovat siellä säilyneet tunteet, havainnollistamiset, ajatukset ja näkökannat, jotka tapaamme näillä alueilla jo ammoisina aikoina. Noiden kaukaisten aikojen heijastus on säilynyt näissä kulttuureissa niin vaikuttavana, että tarkastellessamme sitä, mikä on säilynyt meidän aikaamme asti, me samalla ikään kuin katselemme noihin vanhoihin aikoihin.

Mutta konkreettisilla, tietyillä kansanalueilla emme pitkälle pääse, jos ensi alasta alkaen käytämme vain omaa moraalinmittaamme. Siksi tahdomme tänään aluksi jättää pois sen, mitä noiden aikojen moraaliasioista voisi sanoa, ja vain kysyä; Mitä näistä ikivanhan, kunnianarvoisan Intian kulttuurin luonteenomaisista ominaisuuksista on kehittynyt?

Ensiksi tapaamme siellä hyvin suuressa kunniasa ja hyvin pyhänä pidettynä sen, mitä voisimme sanoa ”hartaudeksi, henkiseen antautumiseksi”. Ja sitä pyhitetympänä ja kunnioitetumpana kohtaamme tämän henkiseen antautumisen, mitä enemmän ihminen kykenee palaamaan itseensä, hiljaisesti eläytymään itseensä ja ottamatta lainkaan huomioon ulkopuolisen maailman toimintaa, ottamatta lainkaan huomioon sitä, mitä ihminen voi olla fyysisellä tasolla, suuntaamaan olemuksensa parhaimman osan henkisten maailmojen alkuperusteihin. Korkeimpana velvolli-

suutena näemme tämän hartaan sielunsuuntauksen olemassaolon alkuperusteihin Intian elämän korkeimpiin kasteihin kuuluneissa ja kuuluvissa, bramiineissa.

Kaikki, mitä he tekevät, kaikki heidän vaikutteensa ja herätteensä, on järjestetty tämän hartauden mukaan, eikä mikään muu vaikuta näiden ihmisten siveelliseen tunteeseen niin syvästi kuin tämä suuntautuminen jumalallis-henkiseen kaiken fyysisen unohtavassa hartaudessa, voimakkaassa, syvällisessä itsensä tarkastelussa ja itsensä alttiiksi antamisessa. Ja miten täydellisesti äsken kuvattu läpäisee näiden ihmisten siveellisen elämän, sen voitte nähdä toisesta tosiasiasta, nimittäin siitä, että ne, jotka vanhoina aikoina kuuluivat toisiin kasteihin, pitivät itsestään selvänä asiana, että hartauden kastia, uskonnollisen ja rituaalisen elämän kastia kunnioitettiin jonakin valittuna, kaikista muista erotettuna. Niin oli koko elämä näiden äsken kuvattujen jumalallis-henkisen suuntautumisen pohjana olevien vaikuttimien läpäisemä. Koko elämä palveli tätä suuntausta, eikä minkään filosofian perustamilla moraaliperiaatteilla voida käsittää, mistä tässä on kysymys. Sitä ei voida käsittää siitä syystä, että niinä aikoina, joina nämä asiat Intiassa ovat kehittyneet, ne muissa kansoissa olisivat olleet aivan mahdollottomat. Voidakseen kehittyä näin voimakkaasti nämä virikkeet tarvitsivat juuri tämän kansan luonteenlaadun. Ulkonaisen kulttuurivirtauksen mukana ne sitten levisivät muuhun maailmaan.

Jos mielimme oivaltaa sen, mitä tarkoitetaan jumalallis-henkisellä, meidän on mentävä tälle alkulähteelle. Ja nyt

käännämme katseemme pois tästä kansasta ja suuntaamme sen toiseen. Suunnatkaamme se Euroopan alueelle. Kääntäkäämme katseemme Euroopan kansoihin niinä aikoina, jolloin kristinusko ei ollut vielä tunkeutunut Euroopan kulttuuriin, vaan vasta alkoi tunkeutua. Teille kaikille on tunnettua, että kristinuskon idästä ja etelästä tunkeutuessa Eurooppaan Euroopan kansat asettivat sen vastapainoksi aivan tiettyjä vaikutteita, aivan varmoja sisäisiä arvoja ja voimia. Ken tutkii kristinuskon Eurooppaan, Keski-Eurooppaan ja myös Pohjois-Eurooppaan tuomisen historiaa, nimittäin ken tutkii sitä okkulttisoin keinoin, hän tietää, mitä miltäkin kansalta on vaatinut tasoituksen ja sovittelun löytäminen tämän tai tuon kristillisen virikkeen ja sen välille, mitä Pohjois- ja Keski-Euroopalla on ollut kristinuskon vastapainoksi.

Ja kysykäämme nyt niin kuin olemme kysyneet puhuessamme Intian kansan omalaatuisuudesta, mitä ne kansat, joiden jälkeläisiä nykyiset eurooppalaiset, varsinkin Pohjolan, Keski-Euroopan ja Englannin asukkaat, ovat, ovat moraalisenä hyvänä, moraalisenä perintönä tuoneet kristinuskon vastapainoksi. Meidän tarvitsee mainita vain yksi ainoa päähyve, ja heti tiedämme mainitsevamme Pohjois- ja Keski-Euroopan kansojen tunnusmerkillisimmän luonteenominaisuuden. Meidän tarvitsee lausua vain sana "urhoollisuus", "mielenlujuus", ihmisen esiintyminen kaikella henkilökohtaisella voimallaan, toteuttaakseen fyysisessä maailmassa tahtonsa sisimmät vaikuttimet: silloin olemme maininneet eurooppalaisten kristinuskon vastapainoksi

tuomat tärkeimmät hyveet. Ja muut hyveet ovat oikeastaan näiden hyveiden seurauksia — sen havaitsemme sitä selvemmin, mitä kauemmaksi palaamme muinaisiin aikoihin.

Jos tarkastelemme varsinaista mielenlujuuutta, varsinaista urhoollisuutta eräiden perusominaisuuksiensa pohjalta, niin huomaamme sen olevan sisäistä, pursuavaa elämäntäyteyttä. Tämä juuri herättää suurinta huomiota Euroopan kansoissa vanhoina aikoina. Sellaisella vanhaan eurooppalaiseen väestöön kuuluvalla ihmisellä on itsessään enemmän kuin hän henkilökohtaiseen käyttöönsä tarvitsee. Ja hän antaa enemmän, koska hänessä on antamisen virike. Hän noudattaa vaistomaisesti halua antaa pois, mitä hänellä on liikaa. Voisi sanoa, etteivät vanhat pohjoismaat tuhlanneet mitään niin runsaasti kuin moraalista yltäkylläisyyttä kellovullisuuttaan elämänimpulssien vuolaaseen vuodattamiseen fyysiselle tasolle. Oli todelakin kuin Euroopan alkuajan ihmiset, joka ainoa, olisivat saaneet aivan tietyn voimantäyteyden, jota oli enemmän kuin ihminen tarvitsi henkilökohtaiseen käyttöönsä ja jota hän saattoi vuolaasti vuodattaa, jota hän saattoi tuhlaata, jota hän saattoi käyttää sotaisiin tekoihinsa, noihin ikivanhan hyveen tekoihin, jotka uudempi aika on sijoittanut paheiksi nimitettävien inhimillisten ominaisuuksien joukkoon. Hän tuhlassi niitä esim. niin sanottuun jalomielisyyteen. Jalomielisyydestä toimiminen oli yhtä luonteenomaista Euroopan asukkaille ikivanhoina aikoina kuin hartaudesta toimiminen muinaisille intialaisille.

Tietopuolisilla moraaliperiaatteilla ei alkuaikojen eurooppalaisia olisi voinut palvella, sillä he olisivat mitä varsin

vähän käsittäneet. Moraalisaarnojen pitäminen Euroopan alkuajan ihmisille olisi ollut samaa kuin laskemista inhoavan ihmisen neuvominen merkitsemään hyvin täsmällisesti muistiin tulonsa ja menonsa. Kun hän ei laskemisesta pidä, on muistiinmerkitsemisen välttämiseksi tarpeen vain se seikka, että hän omistaa, kylliksi voidakseen antaa toisille. Kun hänellä on tyhjentyvät lähde, hän voi välttää huolellisen tilinpidon. Se ei ole mitätön asia, se on teoreettisesti täysin pätevä siihen nähden, mitä ihminen pitää elämälle arvokkaana, hyvin merkityksellinen ihminen henkilökoh- taiseen kelvollisuuteen nähden. Jokainen Euroopan alku- ajan ihminen oli saanut jumalallisen perintöosuutensa, tun- si itsensä sen täyttämäksi ja antoi sitä ulospäin, antoi sitä heimon, perheen ja suuremmankin ihmisyhteisön hyväksi. Niin toimittiin, niin hoidettiin taloutta, niin työskenneltiin.

Olemme tässä kuvailleet kahta ihmissuvun piiriä, jotka eroavat toisistaan hyvin suuresti, sillä intialaisille niin luon- teenomainen, niin kotiutunut hartaudentunne Euroopan kansoilta puuttui kokonaan. Siksi kristinuskon oli kovin vaikea juurruttaa Euroopan kansoihin tätä hartaudentun- netta. Niissä olivat aivan toisenlaiset edellytykset. — Ja asetettuamme silmiemme eteen nämä seikat kysykäämme — jättäen huomioon ottamatta kaikki moraalikäsitteelli- set vastaperustelut — kysykäämme moraalista vaikutusta. Tällöin ei tarvitse paljon päätään vaivata tietääkseen, että tämä moraalinen vaikutus oli äärettömästi paljon suurempi siellä, missä nämä molemmat maailmankatsomukset ja aja- tussuunnat puhtaimmassa muodossaan kohtasivat toisensa.

Äärettömän paljon on maailma saanut siten, että oli olemassa sellainen kansa kuin vanhat intialaiset, joiden koko tunne- ja ajatuselämä oli suuntautunut hartauteen, oli kohdistunut Korkeimpaan. Mutta äärettömän paljon on maailmalle annettu myös sille, mitä vanhemmat esikristillisen ajan eurooppalaisten urhoollisuus ja mielenlujuus sai aikaan. Sen voisi aivan yksityiskohtaisesti osoittaa. Molempien tuli vaikuttaa yhdessä, ja molemmat antoivat sen moraalisen efektiin, jonka näemme edelleenkin elävän ja joka kummankin taholta on tullut ei vain ihmiskunnan vahaisen osan, vaan koko ihmissuvun hyväksi, Niin hyvin intialaisten kuin iki vanhojen germaanien vaikutus elää kaikessa, mitä ihmiskunta pitää korkeimpana.

Voimmeko nyt muutta mutkitta sanoa: Nämä moraalivaikutukset olivat ihmiskunnalle hyväksi, olivat hyviä? Niin voimme varmasti sanoa.

Kummassakin kulttuurivirtauksessa täytyy olla jotakin, jota voimme sanoa hyväksi. Mutta kun meidän on maanittelava, mikä on hyvä, olemme jälleen arvoituksen edessä. En tahtoisi pitää teille moraalisaarnaa, sillä sitä en katso tehtäväkseni. Pidän mieluummin tehtävänäni esittää teille tosiasioita, jotka johtavat teosofiseen moraaliin. Siksi olen ensi aluksi esittänyt teille kaksi tunnettujen tosiasiain järjestelmää, joihin katsoen pyydän teitä ottamaan huomioon yksinomaan sen, että hartauden tosiasialla ja mielenlujuuden tosiasialla on ollut moraalinen vaikutus ihmiskunnan kehitykseen. Kääntäkäämme nyt katseemme vielä toisiin aikoihin. Kun tarkastelette nykyistä elämäämme ja sen siveellisiä virikkeitä,

te tietenkin sanotte: Me emme nykyään — ainakaan Euroopassa — voi olla sellaisia kuin intialaisuuden puhtain ihanne vaatii, sillä Euroopan kulttuuria ei voi intialaisella hartaudella viljellä, mutta yhtä vähän olisi mahdollista saavuttaa nykyistä kulttuuriamme vanhalla, korkeimmaksi ylistettävällä mielenlujuus-hyveellä. Ja välittömästi meille ilmenee, että Euroopan asukkaiden moraalitunteen syvyyksissä on vielä muutakin. Meidän on siis vielä muutakin tutkittava voidaksemme vastata kysymykseen: Mikä hyvä on? Mikä hyve on? Olen usein viitannut, että meidän on erotettava se aikakausi, jota nimitämme Kreikkalais-Latinalaiseksi, neljänneksi Atlantiksen jälkeiseksi sivistyskaudeksi, ja viides Atlantiksen jälkeinen sivistyskausi, jossa nykyään elämme. Mitä minulla on sanottavana moraalin olemuksesta, luonnehtii oikeastaan viidennen atlantiksen jälkeisen kulttuurikauden syntymistä. Aloitta-
kaamme asialla, jota ensi alussa voinette pitää kiistanalaisena, koska se on otettu runouden maailmasta, sadun maailmasta. Mutta se kuvaa hyvin, miten uudet moraalivirikkeet ovat alkaneet vaikuttaa, kuinka ne ovat virranneet ihmisiin viidennen Atlantiksen jälkeisen kulttuurikauteemme kehityksen alkaessa. Olipa runoilija, joka eli 12. vuosisadan lopulla ja 13. vuosisadan alussa, ja jonka nimi oli Hartmann von der Aue. Tämä runoilija on kokonaan aikansa ajatustavan ja tosiasia-
in pohjalle, kansassa yleisesti vallitsevaan elämäнкäsitykseen perustuen luonut merkityksellisimmän runoelmansa ”Der arme Heinrich” (”Köyhä Henriikki”). Tämä runoteos osoittaa erinomaisesti, kuinka eräissä piireissä ja eräillä seuduilla siihen aikaan ajateltiin tietyistä moraalivirikkeistä, Runoelman

sisälllys on tällainen; Köyhä Heikki eli rikkaana ritarina (hän ei alkuaan ollut mikään köyhä Heikki, vaan hyvin toimeentuleva ritari), joka ei kiinnittänyt huomiota siihen, että fyysisen tason hyvyudet olivat katoavaisia, vaan joka eli päivästä päivään ja siten hyvin nopeasti loi itselleen pahaa karmaa. Niinpä hän sairastui spitaaliin, ja etsittyään turhaan apua aikansa etevimmiltä lääkäreiltä hän piti elämänsä menetettynä ja myi kaiken omaisuutensa. Sairautensa tähden hän ei voinut elää ihmisten yhteydessä, hän eli erillään heistä pienellä vuokratilalla, ja häntä hoiti vanha uskollinen palvelija tyttärineen. Eräänä päivänä ilmoitetaan työlle ja kaikille tämän pikku yhteisön jäsenille, että ritarilla on vain yksi ainoa pelastuksen mahdollisuus. Mitkään lääkärit, mitkään lääkkeet eivät voi häntä auttaa, mutta hän voisi mahdollisesti parantua, jos puhdas neitsyt rakkaudessa uhraisi elämänsä hänen hyväkseen. Vanhempien ja itse ritari Heinrichin varoituksista huolimatta tytön valtaa usko, että hänen juuri tulee uhrautua. Ja niin tämä tyttö lähtee Salernoon, sen ajan kuuluisimpaan lääketieteelliseen kouluun. Mikään ei pelota häntä suostumasta siihen, mitä lääkärit häneltä vaativat. Hän on valmis uhraamaan henkensä. Mutta ritari ei salli asian mennä niin pitkälle, vaan estää sen ja lähtee tytön kanssa kotiin. Mutta runoelma kertoo meille, että ritari kotiin palattuaan todella alkoi parantua ja että hän sen kanssa, joka oli tahtonut tulla hänen lunastajattarekseen, eli vielä kauan aikaa ja sai onnellisen elämänillan.

No, voitte sanoa: Tämähän on. oikeastaan runoa, eikä meidän tarvitse sananmukaisesti uskoa todeksi, mitä siinä

kerrotaan, Mutta asia muuttuu jo toiseksi, jos vertaamme tätä runotarinaa siihen, mitä todella on tapahtunut, niin kuin hyvin tiedämme, erään tunnetun ihmisen elämässä ja teoissa, jos vertaamme sitä Italiassa 1182 syntyneen Franciscus Assisilaisen elämään.

Kuvataksemme sitä, mitä Franciscus Assisilaisen ah-
taassa persoonallisuudessa keskittyneenä, siveellis-henki-
lökohtaisesti tapahtuu, sallikaamme asian kulkea sielumme
editse sellaisena kuin se okkultistille näyttäytyy, vaikka mei-
tä pidettäisiinkin narreina ja taikauskaisina. Suhtautukaam-
me asiaan vakavasti, koska se on myös niin vakavasti vaikut-
tanut tuona ylimenonaikana.

Tiedämme, että Franciscus Assisilainen oli Ranskassa
liikeasioillaan paljon matkustelleen italialaisen kauppiaan
Bernardonen ja tämän vaimon poika. Tiedämme myös, että
Fransiskuksen isä oli suurta ulkonaista arvonantoa herät-
tävä mies. Äiti oli hurskaksiin hyveisiin ja sydämen hienoi-
hin luonteenominaisuuksiin taipuvainen, harrasmielinen,
uskonnollisissa tunteissa elävä nainen. Asiat, jotka sadun
muodossa liittyvät Franciscus Assisilaisen syntymään ja elä-
mään, ovat okkulttisesti täysin tosia. Vaikka historia usein
verhoaa okkultiset tosiasiat kuviin ja legendoihin, nämä le-
gendat kuitenkin vastaavat okkultista tosiasioita. Niinpä on
aivan totta, että monet henkilöt ennen Franciscus Assisi-
laisen syntymää saivat näky ilmestyksinä tiedon, että suu-
rimerkityksellinen persoonallisuus oli syntyvä. Lukuisista
henkilöistä, jotka olivat profeetallisena näkynä nähneet, että
suuri persoonallisuus oli syntyvä, on ulkonainen, yleinen

historia erityisesti maininnut pyhän Hildegardin. Painotan tässä vieläkin, että tämä totuus kuuluu Akasha-aikakirjojen tutkimuksilla vahvistettavaan tosiasioihin. Pyhä Hildegard näki unta, että hänelle ilmestyi nainen, jonka kasvot olivat silvotut ja veriset ja joka sanoi hänelle: ”Linnuilla on pesänsä täällä maan päällä, ketuilla on luolansa maan päällä, mutta minulla ei ole nykyään mitään, ei edes sauvaa, josta saisin tukea itselleni.” Tästä unesta herättyään Hildegard tiesi, että tällä persoonallisuudella tarkoitettiin kristinuskon todellista hahmoa. Ja sellaisia näkyjä näkivät vielä monet muutkin. He näkivät myös, että ulkonainen kirkko ei voinut olla kristinuskon todellinen verho, oikea tyyssija. Sen he oivalsivat.

Muuan pyhiinvaeltaja — taaskin on edessämme varma tosiasia — tuli kerran, Fransiskuksen isän ollessa kauppamatkoilla Ranskassa, tämän taloon Fransiskuksen äidin luo ja sanoi suoraan: Tässä rikkaassa talossa et saa synnyttää odottamaasi lasta! Sinun on tuotava hänet maailmaan tallessa, sillä oljilla tulee hänen maata, seuratakseen Mestaria! Tätä vaatimusta Franciscus Assisilaisen äiti todella noudatti, eikä ole mikään pyhimystaru, vaan täysi totuus, että äiti, isän ollessa kauppamatkoilla Ranskassa, synnytti Fransiskuksen tallissa olkien päällä.

Ja tämäkin on totta: Jonkin aikaa lapsen syntymän jälkeen tuli tälle hiljaiselle paikkakunnalle kummallinen ihminen, mies, jota ei kukaan ollut siellä aikaisemmin nähnyt ja jota ei kukaan sen jälkeenkään nähnyt. Hän kulki yhä uudelleen pitkin katuja ja sanoi: ”Suurimerkityksellinen ihminen on syntynyt tässä kaupungissa.” Ne, jotka kykenivät

elämään herkkää näkijän-elämää, kuulivat kellojenkin soivan Franciscus Assisilaisen syntyessä.

Voitaisiin vielä mainita koko joukko ilmiöitä ja ilmenemisiä. Tyydymme mainitsemaan vain ne, jotka osoittavat, kuinka merkityksellisesti kaikki oli henkimaailmasta käsin keskittynyt yhden ainoan persoonallisuuden ilmestymiseen tuona aikana. Erittäin kiintoisaksi tulee kaikki, kun tarkastelemme vielä hieman muutakin. Äidillä oli omituinen ajatus: Lapsen nimi on oleva Johannes. Siksi annettiinkin pojalle nimeksi Johannes. Mutta palattuaan Ranskasta isä mielentilansa mukaan — hän oli tehnyt siellä hyviä kauppia — antoi pojalleen nimeksi Franciscus (pikku ranskalainen). Alkuaan lapsen nimi oli kuitenkin Johannes. Nyt meidän on kiinnitettävä huomiomme tämän ihmeellisen ihmisen nuoruudenaikaan. Millainen ihminen Franciscus Assisilaisessa tulee vastaamme tarkastellessamme häntä poikana? Hän tulee vastaamme ihmisenä, joka näyttää vanhan germaanisen ritariuden jälkeläiseltä. Urhoollisena, sotalaisena, täynnä ihanteellisuutta, joka kannustaa saavuttamaan kunniaa ja mainetta sota-aseilla. Kuin perintönä se ilmeni hänessä, kuin rotuominaisuutena se esiintyi Franciscus Assisilaisen persoonallisuudessa. Tekisi mieli sanoa, että hänessä ilmenivät ulkonaisempina samat ominaisuudet, jotka sielukkaampina, sydämellisempinä vallitsivat vanhoissa germaaneissa, sillä Franciscus Assisilaisesta tuli ainoastaan ”tuhlari”. Tuhlaavaisesti hän käytti isänsä suurta omaisuutta. Mihin ikinä hän meni, kaikkialla hän tuhlassi isänsä, silloisen rikkaan kauppaherran, työn hedelmiä. Täpö täysin kä-

sin hän jakeli kumppaneilleen ja pelitovereilleen. Ei ihme, että toverit valitsivat hänet aina johtajakseen lapsellisilla sotaretkillä, ja oikeana sotilaspoikana hänet tunnettiin koko kaupungissa. Assisin ja Perugian poikien välillä vallitsi kaikenlaisia riitaisuuksia. Niihin hän myös osallistui, ja kerran tapahtui, että hän tovereineen joutui vangiksi. Mutta hän ei ainoastaan ritarillisesti kestänyt vankeutta, vaan myös rohkaisti toisia kestäämään sen samalla tavoin, kunnes he vuoden kuluttua saattoivat palata kotiin. Ja kun ritaripalvelus vaati lähtemään sotaan Napolia vastaan, tämä nuori mies näki uninäyn. Hän näki suuren palatsin. Sen sisäpuolella oli kaikkialla kilpiä ja aseita. Tällaisen unen näki hän, joka liikkeissä ja isänsä talossa oli nähnyt vain kaikenlaisia kankaita. Sen tähden hän sanoi itsekseen: Tämä on kutsu sotilaaksi... Ja niin hän päätti liittyä Napolia vastaan lähtevään sotajoukkoon. Mutta jo matkalla hän sai henkisiä vaikutteita, henkisiä herätteitä. Hän aivan kuin kuuli äänen sanovan: Älä jatka matkaa, olet tulkinnut merkityksellisen unikuvasi väärin. Palaa Assisiin, ja saat tietää, kuinka sinun on se oikein selitettävä.

Hän totteli näitä sanoja, palasi Assisiin, ja katso, hänellä oli kuin sisäinen kaksinpuhelu olennon kanssa, joka henkisesti hänelle lausui: Ei sinun ole tavoiteltava ritariuttasi ulkonaaisessa palveluksessa. Sinut on määrätty muuttamaan kaikki käytettävissäsi olevat voimat sielunvoimiksi. Kaikki aseet, jotka näit palatsissa, merkitsevät sinulle armeliaisuuden, säälin ja rakkauden sielullis-henkisiä aseita. Kaikki kilvet merkitsevät sinulle ymmärrystä, jota sinun on käytettävä

kestääksesi armeliaisuudessa, säälässä ja raskaudessa vietetyn elämän vaivat ja vastukset. Sen jälkeen seurasi lyhyt, mutta vaarallinen sairaus, josta hän kuitenkin parani. Sitten hänelle tuli aivan kuin koko aikaisemman elämän kertaus, joka kesti useita päiviä.

Kuin uudelleen taottu oli koko ritari, joita aikaisemmin oli unelmoinut vain sotaisesta sankariudesta, Kokonaan toiseksi mieheksi, jonka yksinomaisina kannustajina olivat nyt armeliaisuuden, saalin ja rakkauden moraalivirikkeet. Kaikki voimat, joita hänen tuli käyttää fyysisen tason palveluksessa, olivat muuttuneet sisäisen elämän moraalivirikkeiksi. Tässä näemme, kuinka tavallaan yksityisessä ihmisessä moraalinen virike herää. Suuren moraalivirikkeen tarkastelu ei ole merkityksetöntä sillä vaikka yksityinen ihminen ei aina jaksakaan kohota moraalivirikkeiden kaikkein suurimpiin korkeuksiin, oppia voimme niistä vain siellä, missä nämä virikkeet ilmenevät jyrkkinä, ehdottomina, ja missä näemme niiden vaikuttavan valtavimmalla voimallaan. Kun kohdistamme huomiomme siihen, mikä on jyrkkää ja ehdotonta, ja tarkastelemme vähäpätöistä siinä valossa, mikä meille näkyy edellisestä, silloin juuri saamme oikean käsityksen elämän moraalivirikkeistä. Mutta miten sitten kävi Assisin Fransiskuksen? On tarpeetonta eritellä taistelua, mikä hänellä oli isänsä kanssa sen jälkeen, kun hän oli siirtynyt aivan toisenlaatuiseen tuhlusmenetelmään. Pojan ylellisen ja tuhlaavaisen elämän johdosta isän koti tuli kuuluisaksi ja tavaltaan arvossapidetyksi, ja siksi isä sitä tuhlaavaisuutta vielä ymmärsi. Mutta sitä hän ei enää ymmärtänyt, että poika

muuttumisensa jälkeen hylkäsi parhaat vaatteensa ja antoi ne tarvitseville. Isä ei voinut ymmärtää poikansa puuskaista purkausta; ”Kummallista, kuinka vähän kunnioitetaan niitä, joiden kautta kristilliset virikkeet länsimailla ovat niin suuria aikaansaaneet.” Sen jälkeen hän teki pyhiinvaellusmatkan Roomaan ja laski suuren rahasumman apostolien, Pietarin ja Paavalin, haudoille. Sellaisia asioita isä ei käsittänyt. Minun ei tarvitse kuvailla niiden aiheuttamia taisteluja. Minun tarvitsee vain viitata, että Franciscus Assisilaisen moraaliset virikkeet olivat muuttaneet ulkonaisen urhoolisuuden sielulliseksi. Ne olivat kehittyneet sellaisiksi, että hän mietiskellessään koki erikoisia sisäisiä kuvia: hänelle ilmestyi risti ja ristiinnaulittu. Näissä sieluntiloissaan hän tunsisi sisäistä kutsumusta ristiin ja Kristukseen. Siitä hänelle virtasi voimia, joiden avulla hän saattoi kohottaa moraaliset virikkeensä suunnattomiin korkeuksiin.

Tämän hänessä tapahtuneen kehityksen tuloksia hän alkoi käyttää merkillisellä tavalla. Noihin aikoihin nimittäin spitaalitauti levitti kauhua moniin Euroopan maihin. Virallinen kirkko keksi näille niin monilukuisille onnettomille kummallisen parannusmenetelmän. Se nimittäin käski pappien sanoa heille; ”Sinä olet nyt tämän taudin saastuttama tässä elämässä, mutta juuri siksi, että olet elämäsi kadottanut, sinä olet Jumalalle voitettu, Jumalalle vihitty.” Ja sitten spitaalinen lähetettiin syrjäiseen paikkaan, missä hänen ihmisistä erillään täytyi päättää elämänsä.

En tahdo tätä parannustapaa moittia. Eihän tunnettu mitään toista, mitään parempaa. Mutta Franciscus Assisi-

lainen tiesi paremman. Hänen moraaliset virikkeensä lähettivät hänet spitaalisten luo, elämään yhdessä näiden kanssa, ja niin hän pystyi monissa tapauksissa aikaansaamaan sen, mihin mitkään muut keinot eivät pystyneet. Hän lähestyi noita onnettomia moraalisten virikkeittensä voimalla, joka antoi hänelle rohkeutta ei ainoastaan puhdistaa heidän haavojaan, vaan myös elää heidän kanssaan, hoitaa heitä huolellisesti, jopa suudella heitä ja läpäistä heidät rakkautellaan. Kertomus, että uskollisen palvelijan tytär paransi köyhän Heinrichin, ei ole pelkkää runoa. Sillä on ilmaistuse, minkä Franciscus Assisilaisen historiallisesti hyvin tunnettu persoonallisuus lukuisissa tapauksissa suoritti noina aikoina. Käsittäkää, mitä oikeastaan tapahtui: Franciscus Assisilaisessa oli suunnattoman paljon psyykkistä elämää, sitä, mitä olemme muinaisissa eurooppalaisissa tavanneet mielenlujuuksena ja urhoollisuutena. Se oli muuttunut henkisi-sielulliseksi ja vaikutti henkisi-sielullisesti. Mielenlujuus ja urhoollisuus olivat vanhoina aikoina johtaneet henkilökohtaiseen tuhlaukseen. Myös nuorena Franciscus Assisilaisessa se ilmeni kiihkeänä tuhlaamisen haluna, mutta johti myöhemmin siihen, että hänestä tuli moraalisten voimien tuhlaaja. Hän uhkui moraalista voimaa ja vuodatti sitä niihin, joihin hän kohdisti rakkautensa.

Tuntekaa perusteellisesti, että tämä on todellisuus, samanlainen todellisuus kuin on ilmassa, jota hengitämme ja jota vailla emme voi elää. Aivan samanlainen todellisuus virtasi Franciscus Assisilaisen jokaisesta jäsenestä kaikkiin hänen antaumuksensa kohteina oleviin sydämiin. Hän tuh-

lasi niiden voimien yltäkyläisyyttä, jotka hänet täyttivät. He olivat virranneet kauttaaltaan Euroopan kypsään elämään, yhtyneet siinä, muuttuneet sielullisiksi ja vaikuttaneet ulkona todellisuudessa.

Koettakaa miettiä näitä tosiasioita, joilla kenties ei ensi hetkessä näytä olevan mitään tekemistä ajankohtaisten moraalikysymysten kanssa, koettakaa oivaltaa, mitä niihin sisältyy, mitä intialainen hartaus ja pohjoismainen mielenlujuus ovat. Koettakaa miettiä Franciscus Assisilaisen käyttämien moraalisten voimien parantavaa vaikutusta. Sitten huomenna voimme puhua siitä, mitä todelliset moraalivirikkeet ovat. Silloin tulemme näkemään, että todellisuudet ne eivätkä vain sanat sielussa luovat ja moraalia perustavat.

* * * * *

II.

RAKKAAT TEOSOFIYSTÄVÄNI!

Olen jo eilen huomauttanut, että se, mitä näissä esitelmissä tullaan puhumaan teosofisista, moraalista periaatteista ja virikkeistä, on rakennettava tosiasioille, ja siksi olemme koettaneet asettaa eteemme eräitä tosiasioita, jotka parhaiten voivat ilmentää moraalisia virikkeitä.

Silmiinpistävintä, valaisevinta oli kaiketi se, että Franciscus Assisilaisen kaltaisessa persoonallisuudessa täytyivät olla vaikuttavina tekijöinä valtavan voimakkaat moraaliset virikkeet, jotta tämä persoonallisuus saattoi suorittaa sellaisia tekoja kuin hän suoritti. Sillä mitä tekoja ne olivat, rakkaat teosofiystäväni? Ne olivat sanan täydessä merkityksessä kaikkein korkeinta moraalia osoittavia tekoja. Franciscus Assisilaista ympäröivät ihmiset sairastivat hyvin pahoja tauteja, joita silloinen maailma ei pystynyt parantamaan. Hänen moraaliset virikkeensä eivät vaikuttaneet ainoastaan niin, että monet näistä ankaran sairauden runtelemista tunsivat saavansa moraalista tukea, suurta lohdutusta — ja useille apu tietysti rajoittuikin siihen — vaan Franciscus

Assisilaisesta virtaavat moraaliset voimat saivat myös aikaan parantumisen, jos sairaan usko ja luottamus oli riittävän suuri.

Voidaksemme vielä syvemmin tunkeutua kysymykseen: ”Mistä moraaliset virikkeet saavat alkunsa?” meidän on kysyttävä: Mistä johtui, että Franciscus Assisilaisen kaltainen suuri persoonallisuus saattoi kehittää sellaisia voimia? Mitä hänelle oikeastaan oli tapahtunut? Jos haluamme oivaltaa, mitä tämän erinomaisen ihmisen sielussa oikeastaan oli tapahtunut, meidän on luotava katseemme hieman taaksepäin. Muistakaa, rakkaat teosofiystäväni, että ikivanhaan intialaiseen kulttuuriin sisältyi ihmisten jako neljään kastiin ja että Intian korkein kasti, bramiinit, oli viisauden vaalijain kasti. Vanhan Intian kastijako oli niin jyrkkä, että esim. pyhiä kirjoja saivat lukea vain bramiinit eivätkä toisten kastien jäsenet. Toiseen kastiin kuuluvat, sotilaat, saivat vain kuunnella niitä oppeja, jotka sisältyivät Vedioihin tai Vedantaan, Vedan katkelmiin. Niiden selittämiseen oli oikeus vain bramiineilla. Muilta ihmisiltä oli ankarasti kielletty mieliteen muodostaminen ja ilmaiseminen pyhien kirjojen viisaudenaarteista.

Toisen kastin muodostivat ne, joiden oli huolehdittava sotilaanammatista ja maan hallinnasta. Sitten oli vielä kolmas kasti, jonka jäsenten tuli harjoittaa kauppaa ja teollisuutta, ja neljäs, varsinaisten työtätekevän kasti. Mutta pohjimmaisena oli kokonaan halveksittu kansankerros, paaria-luokka. Se oli niin halveksittu, että esim. bramiini tunsu itsensä saastuneeksi jo siitä, että sattui astumaan paa-

rian varjolle. Hänen täytyi alistua tiettyihin puhdistus sere-
monioihin, jos hän astui niin saastaisena pidetyn ihmisen
kuin paarian varjolle. Näin siis ihmiset olivat Intiassa jaetut
neljään tunnustettuun kastiin ja yhteen aivan arvottomaan
kastiin. Jos nyt kysymme; Noudatettiinko vanhassa Intiassa
todella sellaisia ankaria sääntöjä, niin meidän on vastattava,
että niitä noudatettiin ehdottomasti. Aikana, jolloin Euroo-
passa jo vallitsi kreikkalais-latinalainen kulttuuri, ei Intian
sotilaskastin jäsen olisi uskaltanut ilmaista omaa mielipi-
dettä pyhien kirjojen, vedojen, sisällyksestä. Kuinka ihmiset
oli oikeastaan sillä tavoin luokiteltu? Miksi sellainen ihmis-
jako oli tullut maailmaan? Onhan aivan ihmeellistä, että
tapaamme tällaisen kastijaon kaikkein kehittyneimmässä
muinaisajan kansassa, kansassa, joka jo verrattain varhain
oli Atlantikselta vaeltanut Aasiaan ja joka oli säilyttänyt
vanhan Atlantiskauden suurimmat viisaudet ja tiedonaar-
teet. Tämä näyttää hyvin kummalliselta. Kuinka voimme
sen käsittää? Tuntuuhan miltei kokonaan viisaan ja hyvän
maailmanjärjestyksen vastaiselta, että erityinen ihmisryh-
mä valittiin säilyttämään kaikkein arvokkaimpia viisauden
aarteita, kun taas toiset ihmiset edeltäpäin, jo syntymänsä
perusteella määrättiin alistettuihin asemiin. Tämän voi oi-
valtaa vain luomalla katseensa olemassaolon salaisuuksiin.
Rakkaat teosofiystäväni, kehityksen tekee mahdolliseksi
vain jako, erilaisuus. Jos kaikki ihmiset olisivat tahtoneet
päästä siihen viisauden vaalintaan, johon bramiinien kasti
oli kehittynyt, silloin ei yksikään olisi voinut siihen pääs-
tä. Emme saa sanoa jumalallisen maa ilmanjärjestyksen

vastaiseksi sitä, etteivät kaikki ihmiset samalla tavoin saavuttaneet korkeinta viisautta. Siinä ei olisi enempää järkeä kuin jos äärettömän viisasta ja äärettömän mahtavaa jumaluutta vaadittaisiin muodostamaan kolmio neljästä kulmasta. Mikään jumaluus ei voisi tehdä kolmiota muuten kuin kolmesta kulmasta. Jumalallisen maailmanjärjestyksenkin täytyy noudattaa sisäisen hengen lakeja ja määräyksiä. Yhtä järkkymätön kuin on se geometrinen laki, että kolmiossa voi olla vain kolme kulmaa, yhtä ankara on se kehityksen laki, että eteenpäinmenon ehtona on erilaisuus, että ihmiset on jaettava eri ryhmiin. Muuten eivät ihmisten erilaiset ominaisuudet saisi kehittymistilaa. Siitä syystä täytyy ajoittain toiset ihmiset ikään kuin sulkea pois. Tämä ei ole yksinomaan ihmisen kehityksen laki ylimalkaan, vaan kehityksen laki yleensä. Katsokaa ihmisruumista. Heti myönnätte, että kehittyneimmät ja tavallisesti arvokkaimpina pidetyt ihmisruumiin osat ovat päänlut. Mutta miten päänlut ovat voineet tulla pääluiksi ja aivojen, ihmisen jaloimpien elinten, suojaksi? Luonnostaanhan voi jokainen ihmisen luo tulla päänluksi. Jotta muutamat koko luuston luut voisivat läpäistä tämän korkean kehitysasteen olemalla etu- tai takakallona, täytyi lonkka- tai nivelluiden jäädä jälkeen alemmalle kehitysasteelle, vaikka jokainen lonkka- tai nivelluu luonnostaan voisi tulla päänluksi yhtä hyvin kuin niiksi tulleetkin. Niin on maailmassa yleensä asian laita. Vain siten, että toinen jää jälkeen ja toinen menee eteenpäin ja saavuttaa tietyn asteen, voi jatkuva kehitys olla mahdollinen. Voidaan siis sanoa, että bramiinit ovat saavuttaneet taval-

laan kehityksen keskikohdan, kun taas alimmat kastit ovat jääneet jälkeen.

Atlantin valtameren kohdalla sijainneen Atlanttis-mantereen tuhoutuessa sieltä lähti ihmisiä vähän kerrassaan vaeltamaan itää kohti. He asuttivat maat, joiden niminä nykyään ovat Eurooppa, Aasia ja Afrikka. Emme ota tässä huomioon länteen päin vetäytyneitä, joiden jälkeläisiä Amerikan löytäjät ovat tavanneet Amerikan mantereelta. Atlantiksen tuhoutuessa sieltä eivät lähteneet ainoastaan ne neljä kastia, jotka asettuivat Intiaan, vaan vanhalta Atlantikselta vaelsi kaikkiaan seitsemän kastia. Ne kaikki suuntasivat kulkunsa itään. Intian neljä kastia olivat niistä kaikkein korkeimmalle kehittyneet. Viidennen, halveksitun paariakastin lisäksi, joka Intiassa muodosti niin sanoakseni kansan väliaineisen, oli vielä muita kasteja, jotka eivät vaeltaneet Intiaan, vaan pysähtyivät Eurooppaan, Etu-Aasiaan ja varsinkin Afrikan eri seuduille. Intiaan siirtyivät siis vain kehittyneimmät kastit ja Eurooppaan jäivät ne, joilla oli aivan toisenlaisia ominaisuuksia kuin Intiaan vaeltaneilla.

Euroopan myöhemmät tapahtumat ymmärtää vasta sitten, kun tietää, että silloiset ihmissuvun kehittyneimmät osat siirtyivät Aasiaan ja Eurooppaan jääneet suuret kansanjoukot olivat sellaisia ihmisiä, joilla oli mahdollisuus aivan erikoisiin ilmentymiin. Jos tahdomme käsittää, mitä aivan erikoisia sielujen ilmentymiä on suuressa kansanpaljouudessa ollut Euroopan vanhimpina aikoina, niin meidän on muistettava eräs kummallinen tapahtuma vanhalta Atlantikselta. Eräänä Atlantiksen kehityksen ajankohtana nimit-

täin tapahtui, että olemassaolon suuria salaisuuksia, elämän suuria totuuksia, paljon merkityksellisempiä kuin kaikki ne, joihin Atlantiksen jälkeiset ihmisrodut ovat kyenneet tunkeutumaan, ei pidetty salaisina ahtaissa piireissä, mysteerikouluissa, niin kuin silloin olisi ollut välttämätöntä, vaan kavallettiin kaikelle kansalle. Tämä sai siten tietää mysteerit ja okkultiset totuudet, joihin se ei ollut kypsä, sen moraali suuresti rappeutunut.

Vain ne pysyivät hyveen tiellä, jotka sittemmin siirtyivät Aasiaan. Mutta emme saa kuvitella, rakkaat teosofiystäväni, kaikkia Euroopan asukkaita sellaisiksi ihmisiksi, jotka Atlantiksen ajan viettelyksessä olivat kärsineet moraalisen tappion. Kaikkialle Euroopan kansoihin oli hajaantunut toisia, jotka olivat jääneet jälkeen suuressa Aasiaan tapahuneessa vaelluksessa, mutta jotka näyttelivät johtavaa osaa. Paitsi Euroopassa myös Etu-Aasiassa ja Afrikassa oli siis sellaisiin kasteihin tai rotuihin kuuluvia ihmisiä, joihin noiden langenneitten sielujen sallittiin ruumistua, mutta myös toisia jälkeen jääneitä, jotka eivät menneet Aasiaan ja jotka olivat sikäli kehittyneitä, että kykenivät johtaviin asemiin. Aikoina, jolloin Intian ja Persian kulttuurit kehittyivät, nämä johtavat sielut ruumistuivat parhaasta päästä Euroopan pohjoisosiin, niille seuduille, missä Euroopan vanhimmat mysteerit ovat olleet. Tällöin ryhdyttiin myös suojeluskeinoihin siltä varalta, ettei vanhan Atlantiksen tapahtuma uusiutuisi. Atlantiksen jälkeisen ajan viisaudenvaalijat Euroopassa pitivät mysteereitä ankarasti salassa, ettei heidän johdettavilleen uudelleen tapahtuisi niin kuin Atlantiksella

heille oli käynyt. Tämän mitä vakavimman suojelun ja var-
tioonin tuloksena oli, että ihmissielut saattoivat tavallaan
nousta. Jako ja erotus eivät tapahdu niin, että edeltäpäin
jokin ihmissuvun osa määrätään alempaan luokkaan kuin
toiset, vaan että ajaksi alennetun on toisena aikana jälleen
kehityttävä korkeammalle.

Mutta siihen on luotava edellytykset. Siitä johtui, että
Euroopassa oli langenneita sieluja, jotka olivat kadottaneet
moraalisen eheytyksensä, ja että heidän keskuudessaan vaikutti
viisaus syvistä salaisista lähteistä käsin. Mutta myös toisilla
Intiaan siirtyneillä kasteilla oli Eurooppaan jääneitä suku-
laisia. Toisen intialaisen kastin, sotilaitten, sukulaissieluja
olivat ne, jotka Euroopassa joutuivat valta-asemiin. Intian
bramiineja vastaavien viisaitten pysyessä syrjässä ja salaisista
paikoistaan antaessa ohjeitaan ja neuvojaan nämä lähtivät
kansan keskuuteen kehittämään sitä noiden muinaisten
eurooppalaisten pappien ohjeiden mukaan. Kansan kes-
kuuteen lähtivät ne, joilla oli sotainen mieli. Tällä toisella
kastilla oli suurin valta muinaisajan Euroopassa, mutta he
saivat valtansa salassa olevilta viisailta. Euroopan määräävät,
tärkeimmät persoonallisuudet olivat juuri niitä, jotka lois-
tivat eilen Kuvaamillani ominaisuuksilla, mielenlujudella
ja urhoollisuudella. Kun siis Intiassa viisaus Kirkkaimmin
loisti bramiineista siten, että nämä selittivät pyhiä kirjoi-
tuksia, niin Euroopassa annettiin suurinta arvoa mielenlu-
juudelle ja urhoollisuudelle ja ihmiset tiesivät, missä heidän
oli noudettava jumalallisia salaisuuksia ja keneltä he saivat
mielenlujutta ja urhoollisuutta, jota heidän tuli ilmentää.

Niin näemme Euroopan kulttuurin kehittyvän vuosituhannen toisensa jälkeen ja ihmissielujen vähitellen paranevan ja kohoavan. Mutta Euroopassa, johon varsinaisesti olivat ruumistuneet Atlantiksella langenneet sielut, ei voinut kehittyä sellaista kastimieltä kuin Intiassa. Sielut sekoittuivat. Ei syntynyt erotusta, kastijakoa niin kuin Intiassa. Tapahtui vain kahtiajako johtajiin, johtavaan säätyyn, ylempään luokkaan, joka myöhemmin julistautui mitä erilaisimpiin suuntiin vaikuttaviksi johtaviksi säädyiksi, ja johdettuihin, johdettuun säätyyn. Tämän muodostivat etupäässä sellaiset sielut, joiden oli kohottava ylöspäin.

Kun etsimme sellaisia sieluja, jotka vähitellen ovat nousseet tästä alemmasta säädystä, jotka langenneista sieluista ovat kehittyneet korkeammalle tasolle, löydämme heidät etupäässä niistä Euroopan kansoista, joista nykyiset historiikirjat hyvin vähän kertovat. Monien vuosisatojen kuluessa nämä ihmissielut vähän kerrassaan kehittyivät nousemaan korkeammalle tasolle, toipuen siitä iskusta, jonka ne vanhalla Atlantiksella olivat kärsineet. Aasiassa kulttuuri jatkuvasti meni eteenpäin, Euroopassa vähän Kerrallaan parannettiin kärsityn moraalisen tappion jälkeä. Niin jatkui kauan, ja parantuminen on saatu aikaan vain sillä, että ihmissielussa vallitsee tavaton matkimishalu ja että kansan Keskuudessa vaikuttavia urhoollisia ihmisiä pidettiin ihanteina ja esikuvina. Näitä maan ensimmäisiä, joita sanottiin ruhtinaiksi, alettiin jäljittelemään. Niin nämä ihmissielut, jotka johtajiksi olivat sekoittuneet kansan keskuuteen, auttoivat koko Euroopan moraalia kohoamaan. Mutta sitten

kävi Euroopan kehityksessä vielä muukin tarpeelliseksi. Sen oivaltamiseksi meidän on tarkoin erotettava rodun kehitys ja sielun kehitys. Niitä ei suinkaan saa sekoittaa toisiinsa. Ihmissielu voi kehittyä siten, että se ruumistuu määrättyyn rotuun. Saavutettuaan siinä määrätty ominaisuudet se myöhemmin voi ruumistua aivan toiseen rotuun. Niinpä voimme todeta, että nykyään on Euroopan kansoihin ruumistunut sellaisia sieluja, jotka aikaisemmin ovat olleet ruumistuneina Intiassa, Japanissa tai Kiinassa. Sielut eivät ole suinkaan sidotut rotuihin. Sielun kehitys on aivan toista kuin rodun kehitys. Rodun kehitys kulkee rauhallista tietään eteenpäin. Mutta Muinaiseuroopan kehityksessä sielut olivat suljetut Euroopan rotuihin, koska niiden kehitystaso ei sallinut niiden siirtyä Aasian rotuihin. Siksi sielujen täytyi noina aikoina yhä uudelleen ilmentyä Euroopan rotuihin. Mutta ne paranoivat paranemistaan, ja seurauksena oli, että ne vähitellen saattoivat siirtyä korkeampiin rotuihin, Euroopan johtavien kansojen lihallisiin jälkeläisiin. Näiden lukumäärä kasvoi, kun taas ne kansat, joihin nämä sielut olivat aikaisemmin ruumistuneet, vähitellen kuolivat sukupuuttoon. Meidän on käsitettävä, että sielut kehittyvät edelleen, ruumiit kuolevat pois. Meidän tulee aina erottaa toisistaan sielun kehitys ja rodun kehitys. Sielut syntyvät yhä korkeammista roduista polveutuviin ruumiisiin. Mutta sellaisella tapahtumalla on vaikutuksensa. Kun nimittäin suurella alueella jotakin niin sanoaksemme katoaa, se ei katoa tyhjäksi, olemattomaksi, vaan se hajoaa ja on sitten olemassa toisenmuotoisena. Käsitätte, mitä on jäänyt jäljelle, kun kiinnitämme huomiomme

siihen, että muinaisaikoina huonompien rotujen kuollessa koko asuma-alue vähitellen täyttyi demoneilla, jotka olivat kuolleiden hajoamistuotteita, lahoamistuotteita.

Koko Eurooppa ja Vähä-Aasiakin olivat täynnä kuolleiden huonompien kansankerrosten lahoamistuotteita. Nämä lahoamisdemonit olivat pitkäikäisiä ja ne vaikuttivat myöhemmin ihmisiin. Ne elivät niin sanoaksemme henkisessä ilmapiirissä, ja ne vaikuttivat ihmisiin siten, että ne läpäisivät ihmisten tunteet. Tämä ilmenee parhaiten siinä, että kun Aasiasta kansainvaelluksen aikana Eurooppaan hyökkäsi suuria kansanmassoja, muun muassa Attila joukkoineen, ja Euroopan ihmiset joutuivat suuren kauhun valtaan, niin tämä kauhu teki ihmiset herkiksi jo ennestään heidän ilmapiirissään olevien demoniolentojen vaikutuksille. Aasiasta vyöryvien ihmislaumojen aiheuttaman pelon seurauksena ja näiden demoniolentojen välityksellä alkoivat keskiaikana raivota sellaiset kulkutaudit kuin rutto ja sipitaali. Nämä taudit eivät olleet mitään muuta kuin ihmiset vallanneen pelon seurauksia. Mutta pelko ja kauhu saattoivat johtaa siihen vain sellaisia sieluja, jotka jo ennestään olivat alttiit demonivoimille.

Olen nyt teille kuvaillut, kuinka ihmiset saattoivat saada tarttuvan taudin, joka sittemmin on saatu Euroopasta melkein kokonaan lakkaamaan, ja miksi se juuri ei-
len kuvattuna aikana niin suuressa määrin raivosi. Olemme nähneet, kuinka Euroopasta kuolivat ne kansanosat, joiden oli kuoltava, syystä että ne eivät voineet kehittyä ylöspäin. Mutta näemme myös vielä kaiken tämän jälkivaikutuksina

ne sairaudet, jotka voivat kohdata ihmistä. Niinpä spitaali ilmenee meille henkissielullisten syiden seurauksena.

Kaikkea tätä oli noustava vastustamaan. Kehitys saattoi jatkua vain siten, että Euroopan elämästä poistettiin se, mitä edellä on kuvailtu. Eilen jo kerroimme esimerkin, kuinka se poistettiin. Osoitimme, kuinka toisaalta moraalittomuuden jälkivaikutukset esiintyivät taudinhenkinä ja toisaalta taas ilmenivät sellaiset valtavat moraaliset virikkeet kuin näimme Franciscus Assisilaisessa. Voimakkailla moraalivirikkeillään hän kokosi ympärilleen toisia, jotka vaikuttivat hänen hengessään, joskin pienemmässä määrässä. Niitä, jotka hänen hengessään siihen aikaan vaikuttivat, oli oikeastaan aika paljon. Sitä ei vain kestänyt kauan.

Kuinka Franciscus Assisilaiseen oli tullut sellainen sielun voima? Kun emme ole kokoontuneet harjoittamaan ulkonaista tiedettä, vaan käsittämään ihmisen moraalialia okkulttiselta pohjalta, niin meidän on otettava huomioon eräitä okkulttisia totuuksia ja syvennyttävä niihin. Silloin meidän on heti kysyttävä: Mistä oikeastaan tuli Franciscus Assisilaisen kaltaisen ihmisen sielu? Sellaista sielua kuin Franciscus Assisilaisessa on edessämme voimme ymmärtää vain silloin, kun koetamme tunkeutua siihen katseellamme, kun koetamme kiinnostua sen salaisiin syvyiksiin, Tällöin minun täytyy teille muistuttaa, että Intian vanha kastijako koki ensimmäisen järkytyksensä buddhalaisuuden taholta. Buddhalaisuus on nimittäin monen muun ohella, mitä se on Aasian elämään tuonut, julistanut myös sitä käsitystä, että kastijako ei ole oikeutettua. Buddhalaisuus on — mikäli se

Aasiaan katsoen oli mahdollista — tunnustanut jokaisen ihmisen oikeuden kaikkein korkeimpaan, minkä ihminen voi saavuttaa. Tiedämme myös, rakkaat teosofiystäväni, että tämän teki mahdolliseksi vain Buddhan ylevän suuri persoonallisuus. Ja vielä tiedämme, että Buddha tuli Buddhaksi siinä ilmentymässä, josta meille tavallisesti kerrotaan, ja että hän aikaisemmin oli ollut Bodhisattva, mikä merkitsee Buddhan-edellistä alempaa arvoa. Kokemalla itsessään elämän ja kärsimyksen suuren totuuden Sudhodanan kuninkaanpoika elämänsä 29. vuotena kohosi siihen suuruuteen, joka teki hänet mahdolliseksi julistamaan Aasian maailmassa sitä sanomaa, minkä tunnemme buddhalaisuutena.

Mutta meidän on otettava huomioon vielä muutakin, mikä liittyy Bodhisattvan kehittymiseen Buddhaksi. Nimitäin se tosiasia, että monissa ilmentymisissä Bodhisattvana vaikuttanut ja sitten Buddhan arvoon kohonnut yksilöllisyys eli Buddhana viimeisen kerran fyysisessä ruumiissa maan päällä, Bodhisattvasta Buddhaksi kohonnut yksilöllisyys elää siis viimeistä ilmentymistään. Sen jälkeen tämä yksilöllisyys vaikuttaa ainoastaan henkisistä korkeuksista, vain henkisesti. Edessämme on siis tosiasia, että Buddhan yksilöllisyys on ajanlaskumme edellisen 5. vuosisadan jälkeen vaikuttanut vain henkisistä korkeuksista.

Mutta buddhalaisuus jatkuu. Buddhismilla on mahdollisuus vaikuttaa tietyllä tavalla ei vain Aasian elämään, vaan koko silloisen tunnetun maailman henkiseen elämään. Tiedätte, kuinka buddhalaisuus Aasiassa levisi. Tiedätte, kuinka suuri sen tunnustajien lukumäärä on Aasiassa. Mut-

ta se on salatumpana, verhotumpana levinnyt myös Euroopan hengenelämään. Ja meidän on ennen kaikkea viitattava siihen, että se Buddhan suuren opin osa, joka koski ihmisten tasa-arvoisuutta, oli erikoisesti omiaan kelpaamaan Euroopan ihmisille, koska Euroopan kansat eivät olleet kastijärjestelmän alaisia, vaan niiden elämä oli järjestetty ihmisten tasa-arvoisuuden pohjalle.

Mustanmeren rannalle oli vuosisatoina, jotka ulottuivat pitkälle vielä kristilliseen aikaan, perustettu eräänlainen salakoulu. Tätä salakoulua johtivat ihmiset, jotka olivat omaksuneet äsken mainitun Buddhan opin osan korkeimmaksi ihanteekseen. Mutta heillä oli meidän ajanlaskumme vuosisatoina mahdollisuus valaista Buddhan ihmisille tuoma sanoma uudella valolla, sillä he olivat omaksuneet myös kristillisen hengenvoiman. Ymmärrätte minua parhaiten, jos kuvailen Mustan meren salakoulua okkultistin näkökannalta.

Sinne oli kokoontunut ihmisiä, joiden opettajat olivat fyysisellä tasolla. Heille opetettiin Buddhan opin perusteita, mutta ne olivat kristillisten virikkeiden läpäisemät. Kun heidät oli asianmukaisella tavalla valmistettu, niin heissä herätettiin syvemmällä piilevät viisaudenvoimat, niin että he saattoivat selvänäköisesti katsella henkisiä maailmoita. Tämän salakoulun oppilaiden ensimmäinen saavutus oli se, että he fyysisellä tasolle ilmentyneiden opettajiensa valmentamina saattoivat tuntea ne, jotka eivät enää laskeutuneet fyysiselle tasolle. Kuten esim. Buddhan. Nämä salaoppilaat oppivat siis tuntemaan ”Buddhan” kasvoista kasvoihin. Si-

ten Buddha henkisesti vaikutti edelleen näissä salaoppilaisissa. Niin hän vaikutti voimallaan alas fyysiselle tasolle, koska hän ei enää itse laskeutunut fyysiseen ruumiiseen.

Tämän salakoulun oppilaat jakautuivat sitten kypsyysasteensa mukaan kahteen osastoon. Valittiin vain ne, jotka olivat saaneet suuremman valmistuksen, saavuttaneet suuremman kypsyysden. Siten voitiin myös useimmat oppilaat tehdä todella niin selvänäköisiksi, että he saattoivat oppia tuntemaan olennon, joka kaikin voimin pyrki vuodattamaan virikkeitään aina fyysiselle tasolle asti, vaikka ei itse laskeutunut fyysiseen maailmaan. He saattoivat oppia tuntemaan Buddhan kaikkine salaisuuksineen ja tahtomuksineen. Useimmista näistä oppilaista tuli tällaisia selvännäköijöitä. Toiset taas rakensivat tiedon ja psyykkisen selvänäköisyyden ohella sitä henkistä elementtiä, ainesta, jota ei voi erottaa eräänlaisesta nöyryydestä, eräänlaisesta korkealle kehittyneestä hartaudenkyvystä. Nämä oppilaat kykenivät erikoisessa määrässä omaksumaan Kristus-virikkeen. He saattoivat myös tulla selvänäköisiksi sillä tavoin, että heistä tuli erinomaisia Paavalin seuraajia ja että he välittömästi ottivat elämässä vastaan Kristus-voiman vuodatuksen. Tästä koulusta lähti siis kaksi ryhmää. Toisen virikkeenä oli Buddhan oppi, vaikka se ei tätä nimeä maininnutkaan, toinen otti sen lisäksi vastaan myös Kristus-virikkeen. Näiden ryhmien välinen ero ei näkynyt kovin voimakkaana ensimmäisessä ilmentymisessä, vaan vasta seuraavassa. Niistä oppilaista, jotka eivät olleet ottaneet vastaan Kristus-voimaa, vaan Buddha-virikkeen, tuli ihmisten tasa-arvoisuuden

ja veljeyden opettajia. Mutta niissä oppilaissa, jotka olivat ottaneet vastaan Kristus-voiman vuodatuksen, tämä voima vaikutti edelleen seuraavassa ilmentymisessä, niin että he eivät ainoastaan voineet opettaa ja pitää sitä päätehtävänä, vaan että he vaikuttivat erikoisesti moraalisella voimallaan. Sellaisen Mustan meren salakoulun oppilas oli seuraavassa ilmentymisessä syntynyt Franciscus Assisilainen. Ei siis mikään ihme, että hänessä eli hänen vastaanottamansa viisaus, jonka mukaan kaikki ihmiset olivat tasa-arvoisia, jonka mukaan kaikkia ihmisiä oli rakastettava samalla tavoin. Ei ihme, että tämä oppi läpäisi elähdyttävänä hänen sielunsa ja että Kristus-virike täytti voimallaan tämän sielun. Kuinka Kristus-virike sitten vaikutti tässä hänen uudessa ilmentymisessä? Se vaikutti niin, että kun Franciscus Assisilainen joutui sellaisten ihmisten keskuuteen, joissa aivan erikoisesti raivosivat vanhat taudinhenget — niin kuin olemme aikaisemmin Kuvailleet — niin tämä Kristus-virike, Kristus-voima kävi hänen kauttaan taudinhenkien kimppuun ja imi itseensä niiden pahan aineksen, otti sen pois ihmisistä. Ennen kuin Kristus-virike sen teki, se ruumistui tähän pahaan perusaineeseen ja tuli Franciscus Assisilaiselle ensin näyksi, palatsinäyksi ja siksi näyksi, jossa häntä vaadittiin ottamaan itselleen köyhyyden kuorma. Näin Kristus-virike tuli hänessä jälleen eläväksi ja virtasi hänestä ulos ja kävi taudinhenkien kimppuun. Siten hänen moraaliset voimansa tulivat niin vahvoiksi, että ne saattoivat ottaa pois mainitun sairauden mukanaan kuljettamat henkiset vahingolliset ainekset. Vain siten luotiin mahdollisuus saada se, mitä olen

kuvaillut Atlantiksella tapahtuneen lankeemuksen jälkivaikutukseksi, jälleen jatkamaan kehitystään. Siten voitiin laakaista pois pahat ainekset, puhdistaa Eurooppa niistä.

Katselkaapa Franciscus Assisilaisen elämää. Huomattakaa, miten kummallinen sen kulku on. Hän syntyy v. 1182. Tiedämme, että ihmisen ensimmäiset elinvuodet palvelevat etupäässä fyysisen ruumiin kehitystä. Fyysisessä ruumiissa pääasiallisesti kehittyy se, mikä ilmenee ulkonaisena perinnöllisyytenä. Siksi hänessä tulee näkyviin Euroopan kansojen ulkonainen perintö. Ominaisuudet ilmenevät vähitellen siten, että hän kaikkien ihmisten tavoin seitsemännestä neljänteentoista ikävuoteen kehittää eetteriruumistaan. Etupäässä tästä eetteriruumiista tulee näkyviin se ominaisuus, joka Kristus-virikkeenä on välittömästi vaikuttanut hänessä Mustan meren mysteereissä. Kun sitten hänen astraaliruumiinsa alkaa kehittyä (Katso kirjaa ”Lapsen kasvatus henkietieteen valossa”) 14. ikävuodesta alkaen, niin Kristus-voima tulee hänessä eläväksi varsinkin siten, että Golgatan mysteeritapahtumain jälkeen Maan ilmakehään jääneet henkiset vaikutukset imeytyvät suoraan astraaliruumiiseen. Franciscus Assisilainen oli nimittäin sellainen persoonallisuus, jonka ulkonainenkin Kristus-voima läpäisi, koska hän edellisessä ilmentymisessä oli etsinyt Kristus-voimaa sieltä, missä sitä oli: tuosta erikoisesta vihkimyspaikasta.

Näin näemme, kuinka jako ja ero vaikuttavat ihmiskunnassa. Jaon täytyy tapahtua. Mutta minkä aikaisemmat tapahtumat ovat työntäneet alas pohjalle, sen aivan erikoiset tapahtumat ihmiskunnan kehityksen kuluessa nostavat

jälleen ylös. Eräässä paikassa on kerran tapahtunut aivan erikoinen kohoaminen, jota eksoteerisesti ei voida koskaan käsittää. Siksi ihmiset ovatkin jättäneet sen ajattelemisen. Mutta esoteerisesti sen voi aivan täydellisesti selittää. Tarkoitan tässä eräitä, jotka kehityksessään nopeimmin läpäisivät lännen kansojen alimmat kerrokset, mutta jotka eivät päässeet kovin pitkälle älyn kehityksessä, vaan jäivät verrattain yksinkertaisiksi ihmisiksi. Vain voimakas sysäys saattoi heitä tiettyä aikana kohottaa ylöspäin. Meille on kuvailtu heitä Jeesuksen kahtenatoista apostolina. He olivat niiden alimpien kastien parhaimmisto, erotettu uute, jotka eivät olleet menneet Intiaan. Heistä täytyi ottaa perusolemus, substanssi, Kristus-Jeesukselle. (Tällä ei tarkoiteta mitään apostoli-yksilöllisyyksien edellisestä eikä seuraavasta ilmentymisestä, vaan ainoastaan niiden kehojen fyysistä esi-isyyttä, joihin apostolipersonallisuudet inkarnoituivat. On aina pidettävä erillään ilmentymis- ja periytymislinja.) — Näin olemme löytäneet Franciscus Assisilaisen kaltaisen valiopersonallisuuden moraalisen voiman alkuperän. Älkää sanoko, rakkaat teosofiystäväni, että tavallisiin inhimillisiin sääntöihin katsoen olisi sopimattoman suurta etsiä sellaisia ihanteita kuin Franciscus Assisilaisella oli. Tätä ei kylläkään sanota siksi, että ketä hyvänsä olisi suositeltava tulemaan Franciscus Assisilaiseksi. Se ei suinkaan ole tarkoituksena. Tahdottaisiin vain erikoisen merkityksellisessä kohdassa osoittaa, kuinka moraalinen voima ihmiseen tulee, mistä se tulee, kuinka se on käsitettävä aivan erikoiseksi, ihmisessä alun perin olevaksi. Mutta tässä esitetyn koko hen-

gestä voitte nähdä sen, mitä olemme jo korostaneet ihmisen muihin kehitysvoimiin katsoen, nimittäin että ihmiskunta on kulkenut alaspäin ja että se nyt on ryhtynyt nousemaan.

Seuratessamme ihmiskunnan kehitystä joudumme kulkemaan Atlantiksen jälkeisen ajan halki Atlantiksen tухoutumiseen, sitten Atlantiksen aikaan ja yhä taaksepäin Lemurian aikaan. Kun sitten tulemme Maan ihmiskunnan lähtökohtaan, emme tule vain sellaiseen aikakauteen, jolloin ihmiset henkisiltä ominaisuuksiltaan olivat vielä lähempänä Jumaluutta, vasta kehittyneet ulos henkisestä elämästä, vaan myös aikakauteen, jolloin ihmiset kehittyivät ulos moraalista. Emme siis saa merkitä maakehityksen alkuun moraalittomuutta, vaan moraalin. Moraali on alkuperäinen jumalallinen lahja. Se on alusta alkaen ollut ihmisluonnossa, samoin kuin henkinen voima yleensä on ollut ihmisluonnossa, kun hän ei ollut vielä laskeutunut näin alas. Suurin osa moraalittomuutta on oikeastaan tullut ihmiskuntaan edellä kuvatulla tavalla, nimittäin Atlantiksella tapahtuneella pyhien salaisuuksien kavaltamisella.

Moraalia emme siis saa pitää ihmiskunnassa myöhemmin muodostuneena. Se on alusta alkaen ollut ihmissielussa. Vain myöhempi kulttuuri on sen peittänyt ja painanut alas. Tarkastellessamme asiaa oikeassa valossa emme myöskään voi sanoa, että moraalittomuuden on tuonut maailmaan tyhmyys. Se on tullut maailmaan siten, että kypsymättömät ihmiset saivat kavallettuina haltuunsa viisauden salaisuudet. Juuri siitä syystä ihmiset ovat langenneet ja menneet alaspäin. Nousemiseen tarvitaan sen tähden ennen muuta sitä,

mikä raivaa pois kaiken ihmissielun moraalisten herätteiden tielle Kasaantuneen. Lausukaamme tämä hieman toisin sanoin.

Otaksukaamme, että edessämme olisi rikollinen, ihminen, jota yleisesti sanomme moraalittomaksi. Emme suinkaan saa luulla, ettei tässä moraalittomassa ihmisessä ole mitään moraalisia virikkeitä. Niitä on hänessä, ja me löydämme ne, kun menemme hänen sielunsa pohjaan. Ei ole ainoatakaan ihmissielua — lukuun ottamatta mustia maa-gikkoja, joihin emme tässä kajoa — jossa ei olisi moraalista perustaa. Jos ihminen on paha, hän on paha siksi, että ajan mittaan tapahtuneet henkiset hairahdukset ovat kerrostuneet moraalisen hyvän päälle ja peittäneet sen. Ei ihmisluonto ole paha. Ihminen oli alkuaan hyvä, ja ihmisluonnon konkreettinen tarkastelu osoittaa meille, että se syvimmältä olemukseltaan on hyvä ja että henkiset hairahdukset ne ovat vieneet ihmisen pois moraalin tieltä. Siksi on aikojen kuluessa tapahtuneet moraalihairahdukset jälleen hyvitettävä. Itse hairahdukset ja myös niiden vaikutukset on jälleen hyvitettävä. Mutta missä pahuuden jälkivaikutukset ovat niin voimakkaita, että esiintyy taudin-henkiä, silloin tarvitaan sellaisten mahtavien moraalisten voimien vaikutusta kuin Franciscus Assisilaisessa oli.

Mutta kaikkialla perustuu ihmisen parantaminen henkisten hairahdusten poistamiseen. Ja mitä siihen tarvitaan? Yhdistäkää kaikki, mitä olen teille kertonut, perustunteeksi, perushavainnoksi, antakaa tosiasiajn puhua, sallikaa tunteittanne ja havaintojenne puhua ja koettakaa yhdistää ne

perustunteeksi. Silloin sanotte: Mitä ihminen tarvitsee suhteessaan toiseen ihmiseen? Hän tarvitsee juuri uskoa ihmisten alkuperäiseen hyvyteen. Tämä meidän on ensimmäiseksi sanottava, jos yleensä tahdomme moraalista puhua. Ihmisluonnon pohjalla on ääretön hyvyys. Niin Franciscus Assisilainen sanoi. Ja kun häntä vastaan sitten tuli edellä mainittujen kauheiden tautien saastuttamia ihmisiä, hänen ajan hyvänä kristittynä sanoi: ”Sellainen tauti on tavallaan synnin seuraus, mutta kun synty on henkinen hairahdus, kun tauti on henkisen hairahduksen seuraus, niin se on poistettava vahvalla, suurella vastakkaisella voimalla.” Mutta Franciscus Assisilainen näki myös ihmisluonnon hyvyyden, nätti mitä jumalallis-henkisiä voimia oli jokaisen ihmisluonnon pohjalla. Hänelle oli ominaista ääretön usko jokaisen ihmisluonnon, rangaistunkin ihmisluonnon hyvyteen. Siksi hänen sielussaan saattoi esiintyä vastakkainen voima. Se oli moraalisesti antavan, moraalisesti auttavan, vieläpä parantavan rakkauden voima. Eikä kukaan, joka todella kehittää vaativaksi vaikuttimeksi uskonsa ihmisluonnon alkuperäiseen hyvyteen, voi olla rakastamatta ihmisluontoa sellaisenaan.

Nämä kaksi perusvaikutinta ne lähinnä voivat olla todellisen moraalisen elämän pohjana: Ensiksikin usko jokaisessa ihmissielussa olevaan jumalalliseen. Toiseksi tästä uskosta versova rajaton rakkaus ihmiseen (sillä vain tämä rajaton rakkaus se saattoi viedä Franciscus Assisilaisen raihaisten, raajarikkoisten ja ruttotautisten luo). Lisäksi tulee kolmas, joka välttämättömästi rakentuu näihin kahteen

perusvirikkeeseen — se nimittäin, että ihmissielun hyvyyden uskova ja ihmisluontoa rakastava ihminen ei voi olla sanomatta: Se, minkä näemme syntyvän ihmissielun alkuperäisen pohjahyvyyden ja toimivan rakkauden yhteisvaikutuksesta, oikeuttaa siihen tulevaisuuden näköalaan, että jokainen sielu, vaikka olisikin vajonnut syvälle hengenelämän korkeudesta, voi jälleen löytää henkisen elämän. Tämä on kolmas virike, tämä on toivo jokaiseen ihmissieluun nähden, että hän jälleen voi löytää tien jumalallis-henkiseen. Näiden kolmen virikkeen voimme sanoa äärettömän usein astuneen Franciscus Assisilaisen silmien eteen sinä aikana, jolloin hänet vihittiin kolkhislaisiin mysteereihin. Mutta voimme myös sanoa, että hän Franciscus Assisilaisena eläessään vähän saarnasi uskoa ja rakkautta, mutta että hän itse oli tämän uskon ja rakkauden ruumistus. Ne esiintyivät hänessä elävänä vertauskuvana silloiselle maailmalle. Kaiken keskele on luonnollisesti kuitenkin se, mikä vaikutti. Ei vaikuttanut usko, ei vaikuttanut toivo. Ne ovat kyllä välttämättömät, mutta vaikuttava on vain rakkaus. Se on keskeisin, se on Franciscus Assisilaisen ilmennyksessä vienyt moraalises-merkityksessä ihmiskunnan kehitystä todella eteenpäin kohti jumalallista.

Kuinka olemme nähneet tämän rakkauden syntyvän hänessä, rakkauden, jonka tiedämme olleen tuloksena hänen vihkimyksestään kolkhislaisiin mysteereihin? Kuinka olemme nähneet sen kehittyvän? Olemme nähneet, että hänessä ilmenivät vanhan eurooppalaisen hengen ritarihyveet. Hän oli ritarillinen poika. Hänen yksilöllisyydessään,

joka oli kauttaaltaan Kristus-voiman elähdyttämä, mielenlujuus ja urhoollisuus muuttuivat vaikuttavaksi, toimivaksi rakkaudeksi. Franciscus Assisilaisessa näemme vanhan urhoollisuuden, vanhan mielenlujuuden niin sanoaksemme heräävän jälleen eloon rakkauteina. Henkiseksi muuttunutta urhoollisuutta, henkiseksi muuttunutta mielenlujuutta on rakkaus.

On kiinnostavaa nähdä, Kuinka suuresti äsken sanottu vastaa myös ihmiskunnan kehityksen ulkonaista, historiallista kulkua. Palatkaamme pari vuosisataa taaksepäin kristinuskon edelliseen aikaan. Tapaamme siinä kansassa, joka pääasiallisesti on antanut nimen neljännelle Atlantiksen jälkeiselle aikakaudelle, Kreikan kansassa, filosofi Platonin. Platon on monien muiden asiain ohella kirjoittanut

myös moraalista, ihmisen hyveestä. Ja hän on kirjoittanut hyveestä niin, että voimme huomata hänen pitäneen kaikkein korkeimmat asiat salaisuuksina ja panneen Sokrateensa suuhun sen, mitä hänen oli lupa sanoa. Aikana, jolloin Kristus-voima ei vielä vaikuttanut Euroopan kehityksessä, Platon kuvailee korkeimmiksi tunnustamiaan hyveitä, hyveitä joita kreikkalainen piti siveelliselle ihmiselle välttämättöminä. Platon kuvailee aluksi kolmea hyvettä. Ensimmäinen on viisaus. Viisautta sinänsä Platon pitää hyveenä. Mitä moninaisimmin olemme oikeuttaneet sen siveellisen elämän perustukseksi. Intiassa oli ihmiselämän perustuksena bramiinien viisaus. Euroopassa se ei kylläkään ollut etualalla, mutta se eli pohjoismaiden mysteereissä, joissa Euroopan bramiinien oli parannettava Atlantiksella ta-

pahtuneen kavalluksen synnyttämä paha. Kuten huomenna näemme, viisaus on kaiken moraalisen takana. Mysteerien-
sä mukaan Platon sanoo toiseksi hyveeksi mielenlujutta, siis saman ominaisuuden, joka tulee vastaamme yleensä kaikissa Euroopan kansoissa. Kolmanneksi hyveeksi hän kuvailee maltillisuuden eli kohtuullisuuden, aiempien inhimillisten halujen intohimoisen tyydyttämisen vastakohdan. Kolme platonista päähyvettä ovat siis viisaus, mielenlujuus eli urhoollisuus ja kohtuullisuus eli maltillisuus (ihmisessä olevien aistillisten halujen hillintä). Kolmen mainitun hyveen sopusointuiseksi tasoitukseksi Platon kuvailee neljättä hyvettä, jota hän nimittää oikeamielisyydeksi. Näin on eräs kristinuskon edellisen ajan etevin eurooppalainen henki kuvaillut sitä, mitä siihen aikaan piletettiin ihmisluonnolle tärkeimpänä, Kristus-voiman vuodatus ja se, mitä sanomme Minäksi, läpäisee sitten mielenlujuuden ja urhoollisuuden Euroopan kansoille. Mielenlujuus, joka Platonilla esiintyy hyveenä, muuttuu henkiseksi, ja siitä kehittyy rakkaus. Meidän on tärkeintä nähdä, kuinka moraalivirikkeet ihmiskunnassa esiintyvät, kuinka aikaisemmin arvossa pidetty, niin kuin tänään olemme kuvailleet, muuttuu aivan toiseksi. Vaikka emme halua lyödä platonista moraalialia päin kasvoja, emme saa luetella hyveiksi viisautta, urhoollisuutta ja oikeamielisyyttä, sillä meille voitaisiin vastata: ”Vaikka teillä olisi kaikki hyveet, mutta ei olisi rakkautta, ette koskaan pääsisi taivaan valtakuntaan.”

Pitäkäämme kiinni ajasta, jolloin, kuten olemme nähneet, ihmiskuntaan vuodatettiin sellainen virtaus, sellainen

virike, että viisaus ja mielenlujuus muuttuivat henkiseksi ja ilmenivät rakkautena. Mutta tahdomme vielä vastata kysymykseen, Kuinka syntyivät viisaus, kohtuullisuus eli maltillisuus ja oikeamielisyys. Silloin meille käy selväksi, mikä teosofisen liikkeen erikoinen moraalinen tehtävä on nykyaikana.

* * * * *

III.

RAKKAAT TEOSOFIYSTÄVÄNI!

Eilen sanotussa tunnustettiin ihmisluonnon moraalisen virike, koetettiin osoittaa aikaisemmin esitettyjen tosiasiaain perusteella, että syvimällä ihmisluonnossa on moraalinen pohja, pohjahyvyys — ja että ihminen vasta kehityksen kuluessa, vaeltaessaan kehon ilmentymästä toiseen, on eksynyt pois alkuperäisestä, vaistomaisen hyvää luonnostaan, ja siten on pahuus, väärä ja moraalittomuus tullut ihmiskuntaan.

Mutta jos niin on, niin meitä pakostakin ensi hetkessä suuresti ihmetyttää, että paha yleensä on mahdollinen, että se voi syntyä. Kuinka paha on kehityksen kuluessa käynyt mahdolliseksi?

Perusteellisen vastauksen saa vain tarkastelemalla sitä moraalista alkeisopetusta, jota jo vanhoina aikoina ihmisille annettiin. Mysteerioppilaiden, joiden korkeimpana ihanteena oli täydellisiin henkisiin totuuksiin ja tietoihin pyrkiminen, täytyi kaikkialla, missä työskenneltiin oikeassa mysteerihengessä, lähteä moraaliselta pohjalta. Siten ihmisluonnon moraalinen omituisuus aivan erikoisella tavalla osoitettiin

juuri mysteerioppilaille. Jos haluamme lyhyesti luonnehtia, kuinka se tapahtui, voimme sanoa: Mysteerioppilaille osoitettiin, että ihmisluonto saattoi saada aikaan hävitystä, pahaa, kahteen suuntaan. Osoitettiin ihmisen voivan kehittää vapaata tahtoa vain siten, että hän kykeni aiheuttamaan pahaa kahteen suuntaan, ja että elämä oli oikeaa ja myönteistä vain silloin, kun nämä kaksi hairahduksen puolta olivat kuin vuorotellen nousevat ja laskevat vaakakupit. Oikea tasapaino vallitsi vain silloin, kun kupit olivat yhtä korkealla.

Siten mysteerioppilaille osoitettiin, ettei ihmisen oikeaa käyttäytymistä voida määrätä sanomalla: Tämä on oikeaa ja tuo on väärää. Oikea käyttäytyminen saavutetaan vain siten, että ihminen elämänsä joka hetkenä kykenee tuntemaan vetoa kahteen suuntaan ja ja että hän pystyy säilyttämään niiden välisen tasapainon, pysymään keskitiellä, Tarkastelkaamme mainitsemiamme hyveitä, esim. urhollisuutta, mielenlujuutta. Toinen puoli, jolle ihmisluonto voi heilahtaa, on huimapäisyys, uhkarohkeus, hillitön ulospäin-työskentely maailmassa ihmisen käytettävissä olevilla voimilla, naiden voimien äärimmäinen jännittäminen. Tämä on toinen puoli, uhkarohkeus, huimapäisyys. Toinen puoli, toinen vaakakuppi on arkuus, pelkuruus. Ihminen voi heilahtaa kumpaankin suuntaan, ja mysteerioppilaille osoitettiin, että ihminen kadotti itsensä, että elämän rattaat teilasivat hänet, jos hän rappeutui huimapääksi. Jos hän sitä vastoin hairahtui pelkuruuteen, hän kovettui ja repeytyi irti olioitten ja asiain yhteydestä. Silloin hänestä tuli eristynyt, itseensä sulkeutunut olento, koska hän ei voinut saattaa te-

kojaan sopusointuun kokonaisuuden kanssa. Tämä osoitettiin mysteerioppilaille kaikkeen siihen katsoen, mitä ihminen voi tehdä. Hän voi niin rappeutua, että kadottaa itsensä, että ulkopuolinen maailma jauhaa hänet rikki. Toisaalta hän voi rappeutua niin — ei vain urhoollisuuteen, vaan kaikkiinkin tekoihin katsoen — että hän kovettuu, sulkeutuu itseensä. Siksi olikin mysteerien moraalilakikirjojen alkuun kirjoitettu merkitykselliset sanat: ”Sinun tulee löytää keskitie”, niin ettet teoillasi kadota maailmaa ja ettei maailmaan kadottaisi sinua.

Ihmisellä on nämä kaksi mahdollisuutta. Hän voi joko joutua kadoksiin maailmalta, maailma käy hänen kimppuunsa, murskaa hänet, kuten käy huimapäisyydessä, tai hän voi kadottaa maailman, koska hän kovettuu itsekkyydessään, kuten tapahtuu pelkuruudessa. Siksi mysteerioppilaille sanottiin: Ei ole mitään kertakaikkista, rauhallista tavoiteltavaa hyvää. Hyvä syntyy päinvastoin siten, että ihminen voi heilurin tavoin heilahdella kahteen suuntaan ja sisäisellä voimallaan löytää tasapainon mahdollisuuden, kohtuullisuuden keskitien.

Nähkääs, tässä on kaikki, mikä auttaa teitä käsittämään tahdon vapauden ja järjen ja viisauden merkityksen inhimillisessä toiminnassa. Jos ihmisen mukaista olisi iäisten moraaliperiaatteiden noudattaminen, silloin hänen tarvitsisi vain omaksua nämä periaatteet, ja hän voisi niin sanoaksemme kiinteän suunnitelman mukaan marssia elämän halki. Mutta elämä ei ole sellaista. Elämän vapaus on päinvastoin siinä, että ihmisellä on aina mahdollisuus hai-

rahtua kahteen suuntaan. Siten on annettu myös pahan mahdollisuus. Sillä mitä sitten paha on? Paha syntyy, kun ihminen kadottaa maailman tai maailma kadottaa ihmisen. Kummankin välttämistä voimme sanoa hyväksi. Siten on paha käynyt mahdolliseksi kehityksen kuluessa — ihmisen kulkiessa ilmentymästä toiseen — että ihmiset ovat hairah-tuneet milloin toiselle, milloin toiselle puolelle, ja kun he eivät ole aina heti löytäneet tasapainoa, heidän on täyty-nyt myöhempänä aikana luoda karmallinen tasoitus. Mitä ei voida saavuttaa jossakin elämässä — koska ei aina voida kulkea keskitietä — se saavutetaan kehityksen kuluessa, ih-misen hairahtuessa taas toiseen suuntaan, ja niin edelleen. Niin hänen on luotava tasoitus.

Tässä teille kertamani on ollut vanhojen mysteerien kultainen sääntö. Kuten monessa muussa tapaamme tässä-kin tapauksessa vanhanajan filosofiella tämän mysteerien periaatteen kaiun. Tapaamme Aristoteleella, hänen puhues-saan hyveestä, lauseen, jota emme voi käsittää muuten kuin tietämällä, että äsken sanottu oli vanha mysteeriperiaate, jonka Aristoteles oli saanut perimätietona ja liittänyt filo-sofiaansa.

Siitä johtuu Aristoteleen merkillinen hyveen määri-telmä: Hyve on järkevyyden johtama taito pysyä ihmisiin nähden liiallisuuden ja niukkuuden keskivälillä.

Täten Aristoteles on määritellyt hyveen paremmin kuin kukaan myöhempi filosofi. Kun Aristoteleella oli peri-mätieto mysteereistä, hän todella saattoi osua niin oikeaan. Tämä on siis se kuuluisa kultainen keskitie, jolla ihmisen

on pysyttävä ollakseen tosihyveellinen. Se on myös ehtona, että moraalinen voima voi läpäistä ja elähdyttää maailman. Mutta nyt voimme vastata myös kysymykseen, miksi yleensä pitää olla moraalialia. Millaista olisi, jos ei olisi moraalialia, jos pahaa tapahtuisi, jos olisi liiallisuutta tai niukkuutta, jos ihminen murtuisi ja katoaisi maailmalta tai maailma katoaisi ihmiseltä? Jokaisessa tapauksessa jotakin tuhoutuisi. Jokainen paha, jokainen moraalittomuus on hävitys, tuho-tapahtuma. Ja aina, kun ihminen huomaa, että hän paha tekemällä vain tuhoaa, riistää maailmaa, häneen vaikuttaa valtavalla voimalla hyvä. Mutta tämä on erikoisesti teosofisen maailmankatsomuksen tehtävä, maailmankatsomuksen joka oikeastaan nyt vasta alkaa levitä — nimittäin tehdä selväksi, että kaikki paha on tuhoamista, että se riistää maailmalta jotakin arvokasta.

Jos nyt teosofisen maailmankatsomuksemme hengessä pysymme tässä äsken päteväksi osoittamassamme periaatteessa, niin tietämyksemme ihmisluonnosta johtaa meidät erikoiseen hyvän ja myös pahan hahmotteluun. Tiedämme aistimussielun kehittyneen etupäässä vanhalla kaldealaisella kulttuurikaudella, kolmannella Atlantiksen jälkeisellä aikakaudella. Meillä on hyvin vähän aavistusta, millainen tänä kehityskausi oli. Yleisessä historiassa ei päästä juuri egyptiläistä aikaa kauemmaksi. Tiedämme, että älysielu on kehittynyt neljännellä kaudella, kreikkalais-roomalaisena aikana, ja että me nyt, meidän aikanamme kehitämme parhaillaan tietoisuussielua. Henki-itse tulee saamaan merkityksen vasta Atlantiksen jälkeisen kehityksen kuudennella kulttuurikaudella.

Kysykäämme ensiksi: Kuinka aistimussielu voi hairah-
tua puoleen ja toiseen oikeasta? Aistimussielu tekee ihmisen
kykeneväksi havaitsemaan esineiden ja olioiden maailman,
omaksumaan sen, osallistumaan siihen, ei kulkemaan maa-
ilman läpi tietämättömänä esineistä ja olioista, vaan siten,
että hän saa tietyn suhteen niihin. Tämän kaiken vaikuttaa
aistimussielu. Toisen puolen, johon ihminen voi hairah-
tua, löydämme aistimussieluun katsoen, kun kysymme: Mikä
sitten yleensä tekee ihmiselle mahdolliseksi päästä johon-
kin suhteeseen ympärillä oleviin esineisiin ja olioihin? Sen
tekee mahdolliseksi niihin kohdistuva kiinnostus. ”Kiinnos-
tus” sana on moraalisisessä merkityksessä tavattoman tärkeä.
On paljon tärkeämpää ottaa huomioon kiinnostuksen mo-
raalinen merkitys kuin antautua tuhatlukuisiin kauniisiin,
joskin ehkä vain tekopyhiin, pikkumaisiin moraaliperiaat-
teisiin. Moraalisia virikkeitämme ei todellakaan mikään
johda paremmin kuin oikea kiinnostuksemme esineisiin ja
olioihin. Tehkääpä tämä itsellenne selväksi. Olemme eilen
syvemmassä merkityksessä puhuneet rakkausvirikkeestä
niin, ettei meitä voida väärin käsittää, jos nyt sanomme: Ei
tavallinen höpinä ”rakkaus ja rakkaus ja rakkaus” voi korvata
sitä moraalivirikettä, mikä sisältyy ”kiinnostus” sanaan.

Otaksukaamme, että meillä on edessämme lapsi. Mikä
on edellytyksenä, että antaudumme tälle lapselle? Mikä on
edellytyksenä, että viemme sitä eteenpäin? Edellytyksenä
on sen olemukseen tuntemamme kiinnostus. Ihmisen sielu
ei ole terve, jos hän vetäytyy pois siitä, johon tuntee kiin-
nostusta. Yhä enemmän huomataan ja tunnustetaan, että

kiinnostus-virike on aivan erikoisen kultainen virike moraalisessa merkityksessä, mitä pitemmälle pääsemme moraalin perusteihin emmekä halua pitää vain moraalisaarnoja. Sisäiset voimamme vaativat meitä, myös ihmisiin nähden, laajentajaan kiinnostustamme, etsimään mahdollisuutta eläytyä järkevästi esineisiin ja olioihin.

Itse myötätunto herää vastaavasti oikeammalla tavalla, jos meillä on kiinnostusta johonkin olentoon. Ja kun me teosofeina asetamme tehtäväksemme kiinnostuksemme yhä suuremman laajentamisen, näköpiirimme jatkuvan avartamisen, silloin myös yhä enemmän tulee korotetuksi ihmisten yleinen veljeys. Emme pääse eteenpäin yleisen ihmisrakkauden saarnaamisella, vaan kiinnostustemme jatkuvalla laajentamisella kehittämisenä, yhä enemmän kiinnostumalla ihmissieluihin, joilla on mitä erilaisin temperamentti, mitä erilaisimmat luonteenpiirteet, rotuominaisuudet, kansalliset ominaisuudet, mitä erilaisimmat uskonnolliset ja filosofiset tunnustukset — yhä enemmän niihin kiinnostumalla ja niitä ymmärtämällä. Oikea kiinnostus, oikea ymmärtämys herättää sielusta oikean moraalisen teon.

Mutta ihmisen tulee pysytellä kahden äärimmäisyyden välillä. Toinen äärimmäisyys on tylsämielisyys, joka kulkee kaiken ohi ja aiheuttaa maailmassa äärettömän paljon moraalista onnettomuutta. Se eläytyy vain omaan itseensä ja itsepäisesti pysyy periaatteissaan. Se sanoo aina vain: Tämä on minun kantani. Näkökannan omaaminen on moraalissa suhteessa pahaa. Silmät auki kaikelle meitä ympäröivälle — se on meille oleellista. Tylsyys erottaa meitä maailmas-

ta, kun taas kiinnostus yhdistää meitä siihen. Tylsyytemme vaikutuksesta maailma katoaa meiltä, ja meistä tulee moraalittomia. Näemme siis, että tylsämielisyys ja välinpitämättömyys maailmaan nähden on mitä suurin moraalinen paha.

Mutta teosofia on sellainen asia, joka tekee hengen yhä vilkkaammaksi, joka auttaa meitä paremmin käsittämään ja omaksumaan henkistä. Yhtä varmasti kuin tuli synnyttää lämpöä meidän uunia lämmittäessämme, yhtä varmasti syntyy kiinnostusta kaikkeen inhimilliseen ja kaikkiin olioihin, kun omaksumme teosofisen viisauden. Viisaus on kiinnostuksen polttoainetta, ja voimme yksinkertaisesti sanoa, vaikkei se heti näykään, että teosofia synnyttää meissä kiinnostusta, Kun tutkimme noita kaukaisia asioita, Saturnuksen, Auringon ja Kuun elämää, karmaa ja niin edelleen, Teosofisista tiedoista syntyy todella, muunnostuotteena, kiinnostus, kun taas materialistisista tiedoista syntyy se, minkä valitettavasti näemme nykyään kukoistavan ja mikä meidän on tinkimättömästi leimattava tylsyydeksi ja suunnattoman pahan aiheuttajaksi.

Katsokaapa, miten monet ihmiset kulkevat maailman läpi. He kohtaavat ihmisiä, mutta eivät kuitenkaan opi näitä tuntemaan, koska he ovat kokonaan itseensä sulkeutuneita. Useinhan näemme, että kaksi ihmistä on kauan ollut ystävyksiä ja että sitten yhtäkkiä tämä ystävyyside katkeaa. Se johtuu siitä, että ystävyys on ollut materialistista laatua. Vasta pitkän ajan kuluttua asianomaisille selviää, etteivät he ole ennenkin huomanneet toistensa vastenmielisiä luonteenominaisuuksia. Ani harvoilla on nykyään avoin silmä

sille, mikä ihmisestä ihmiseen säteilee. Teosofian on avarrettava meidän mieltämme, että saamme avoimen silmän ja avoimen sielun ympärillämme olevalle inhimilliselle, ettemme kulje maailman läpi tylsinä, vaan oikean kiinnostuksen täyttäminä.

Toisen äärimmäisyyden vältämme tässäkin erottamalla todellisen, oikean kiinnostuksen väärästä ja pysymällä keskitiellä. Heittäytyminen heti jokaisen tarjoutuvan syliin on intohimoista itsensä kadottamista näille olennoille eikä mitään todellista kiinnostusta. Näin tehdessämme kadotamme itsemme maailmalle. Tylsyytemme johdosta maailma kadottaa meidät, antautumiseksi sumentuva mieletön intohimo saa meidät kadottamaan itsemme maailmalle. Terve kiinnostus auttaa meitä pysymään moraalisesti vahvoina keskitiellä, tasapainossa.

Kolmannella Atlantiksen jälkeisellä kulttuurikaudella, siis Egyptiläis-Kaldealaisena aikana, Maan asukkaiden enemmistössä oli vielä eräänlainen voima, jota voisi sanoa tylsyyden ja intohimoisen, huumeisen maailmalle antautumisen välisen tasapainon kannustavaksi vaikutteeksi. Sitä juuri vanhoina aikoina ja vielä Platonin ja Aristoteleenkin kirjoituksissa näemme sanottavan viisaudeksi. Mutta ihmiset pitivät sitä yli-inhimillisten olentojen lahjana, sillä noihin aikoihin asti viisauden vanhat virikkeet olivat toimivia. Siksi voimme tältä näkökannalta katsoen moraalivirikkeisiin nähden pitää kolmatta Atlantiksen jälkeistä kulttuurikautta sinä ajanjaksona, jolloin viisaus vaikutti vaistomaisesti. Havaitsemme todeksi, mitä viime vuonna esitin

Kööpenhaminassa pitämissäni esitelmissä, joiden sisällys on kirjasessa ”Ihmisen ja ihmiskunnan henkinen johdatus”, nimittäin että ihmiset noina aikoina vielä olivat lähempänä jumalallis-henkisiä voimia. He olivat kolmantena Atlantiksen jälkeisenä kautena lähempänä jumalallis-henkisiä voimia vaistomaisen viisauden kautta.

Tylsyyden ja mielettömän intohimoisen antautumisen välisen keskitien löytäminen toiminnassa ja käyttäytymisessä oli siis jumalien lahja. Tätä tasoitusta, tätä tasapainoa autettiin tuona aikana vielä erityisellä järjestelyllä. Ihmiskunnassa ei vielä vallinnut se täydellinen sekoitus, joka syntyi neljännellä Atlantiksen jälkeisellä kehityskaudella kansainvaellusten vaikutuksesta. Ihmiset olivat vielä rajoitetut kansoiksi ja heimoiksi. Silloin luonto säännösti kiinnostukset niin viisaasti ja vaikuttavasti, että oikeat moraali- ja elämänsäätövoimat saattoivat päästä voitolle. Toisaalta heimojen veriveljeys asetti sulun mielettömälle intohimolle. Elämää tarkastellessamme myönnämme, että kiinnostus vielä meidänkin aikojamme herää helpoimmin veriheimolaisuuden piirissä. Siinä ei esiinnykään niin sanottua mielettöntä intohimoa. Kun ihmiset Egyptiläis-Kaldealaisena kulttuurikautena elivät verrattain pienellä alueella, niin viisas keskitie oli siellä helppo. Mutta ihmiskunnan kehityksen tarkoitus on, että se, mikä alkuaan oli vaistomaista, vain henkistä, vähitellen katoaa ja että ihmiset oppivat itsenäisesti suhtautumaan jumalallis-henkisiin voimiin.

Siksi näemme, että jo neljännellä Atlantiksen jälkeisellä kulttuurikaudella, kreikkalais- latinalaisena aikana, filoso-

fit Platon ja Aristoteles, mutta myös Kreikan yleinen mielihope, pitivät viisautta sellaisena, joka täytyi saavuttaa, ei enää jumalien lahjana, vaan omin ponnistuksin tavoiteltavana. Ensimmäinen hyve Platonilla on viisaus. Ken ei tavoittele viisautta, hän Platonilla on moraaliton. Nyt olemme viidennessä Atlantiksen jälkeisessä kulttuurikaudessa. Olemme jo pitkälle ehtineet siitä ajasta, jolloin viisaus jumalallisena vuodatuksena vaistomaisesti istutettiin ihmiskuntaan. Nyt meidän on tultava siitä jälleen tietoiseksi, ja siksi meidän aikanamme ihmisillä on aivan erikoinen mahdollisuus haurautta Kumpaankin mainittuun suuntaan. Ja siksi meidän aikanamme on myös erikoisen välttämätöntä työskennellä tässä kohden uhkaavaa suurta vaaraa vastaan syventymällä henkiseen, teosofiseen maailmankatsomukseen, jotta ihmisten kerran vaistomaisesti omistama viisaus nyt voisi tulla tietoiseksi viisaudeksi. Se on teosofisen liikkeen tarkoitus.

Oikeassa hengessä käsitämme teosofian, jos pidämme sitä jumalien ajatusten tutkimisena. Muinoin nämä ajatukset oli vaistomaisesti vuodatettu ihmiskuntaan. Nyt meidän on niitä tutkittava, kohotettava tiedoksemme. Tässä suhteessa teosofian tulee siis olla meille jotakin jumalallista. Meidän on kunnioittavalla, hartaalla mielellä oivallettava, että teosofian meille välittämät ajatukset ovat todella jumalallisia ajatuksia, joiden mukaan maailma on järjestetty ja joita meidän ihmisten on mietittävä. Jos teosofia on meille sitä, silloin oivallamme asiat niin, että ne on meille annettu tehtävämme suorittamista varten. Saamme valtavia tietoja tutkiessamme Saturnus-, Aurinko- ja Kuu-kehityksiä, jäl-

leensyntymistä, yksityisten rotujen kehitystä jne. Mutta vain silloin suhtaudumme niihin oikealla tavalla, kun sanomme: Tutkimamme ajatukset ovat ajatuksia, joiden mukaan jumalat ovat johtaneet kehitystä. Ajattelemme jumalien kehitystä. Jos sen oikein oivallamme, silloin meihin tulee jotakin syvästi moraalista. Se ei voi jäädä tulematta. Teosofian avulla tietoisesti hankkimamme viisaus muuttuu meissä moraalisiksi virikkeiksi, joten emme omaksu vain teosofista viisautta, vaan teosofian kera myös moraalisia herätteitä.

Millaisiksi moraalivirikkeiksi teosofinen pyrkimys sitten muuttuu? Tällöin meidän on kosketeltava erästä kohtaa jonka syvän moraalisen merkityksen ja painavuuden teosofi kyllä jo edeltäpäin näkee. Tarkoitamme erästä kehityksen kohtaa, joka on kaukana nykyisestä ja jota Platon nimitti viisaudenihanteeksi. Koska hän näillä sanoilla tarkoitti ihmisten vaistomaista viisautta, niin meidän on parasta korvata se toisella sanalla, ”totuudellisuus” sanalla. Mehän olemme tulleet yksilöllisemmiksi, koska olemme loitonneet jumalallisesta, ja meidän on sen tähden ponnisteltava siihen takaisin. Meidän on oivallettava totuudellisuus sanan koko painavuus, ja se on oleva moraalisisessa merkityksessä teosofisen maailmankatsomuksen ja teosofisen mielenlaadun tulos. Ihmiset tulevat käsittämään totuudellisuuden teosofian avulla.

Nykyiset teosofit tulevat käsittämään, kuinka välttämätöntä on tuntea täydellisesti totuudellisuuden moraalinen merkitys aikana, jolloin materialismi on vienyt siihen, että totuudellisuudesta kyllä voidaan puhua, mutta että ylei-

nen kulttuurielämä ei läheskään oivalla sen oikeutta. Eihän nykyään voi toisin ollakaan. Nykyiseltä kulttuurilta täytyy hyvin suuressa määrässä puuttua totuudellisuutta erään tietyn ominaisuutensa tattia. Kysyn: Miltä ihmisestä tuntuu, kun hän lukee sanomalehdestä tai muusta painotuotteesta jotakin ja myöhemmin huomaa, ettei kirjoitus ollutkaan totta? Pyydän hartaasti, ajatelkaa sitä! Niin ei tapahdu vain joskus, vaan alituisen. Kaikkialla modernissa elämässä on valheellisuus tullut kulttuurimme ominaisuudeksi. Teidän on mahdotonta sanoa totuudellisuutta aikakautemme ominaisuudeksi.

Ajatelkaa ihmistä, jonka tiedätte kirjoittaneen tai sanelleen jotakin valheellista, ja nuhdelkaa häntä siitä. Huomaatte, ettei hän lainkaan käsitä valheellisuuttaan vääräksi. Hän vastaa heti: Niin, olen sanonut niin hyvässä uskossa, asiaa tarkemmin ajattelematta. Teosofit eivät saa hyväksyä moraaliseksi, jos joku sanoo, että hän on valehdellut hyvässä uskossa. Ihmisten tulee oppia tietämään, että se, mitä he kertovat, on todella tapahtunut. Voin silloin saa jotakin sanoa, kun tuntee olevansa velvollinen käytettävissä olevin keinoin tutkimaan ja osoittamaan, että niin todella on tapahtunut kuin hän sanoo. Vasta sitten, kun ihminen tuntee tämän velvollisuudekseen, hän voi omaksua totuudellisuuden moraalisena vaikuttimena. Silloin ei kukaan, aiheutettuaan maailmassa jotakin väärää, enää sano: Minä olen niin tehnyt hyvässä uskossa. Hän tulee oppimaan, ettei hän ole velvollinen sanomaan, minkä kuvittelee tietävänsä oikeaksi, vaan että hän on velvollinen sanomaan ainoastaan sen, mikä

on totta, mikä on oikeaa. Ja tämän saa aikaan vain se, että kulttuurielämässämme täytyy tapahtua tiettyssä suhteessa jyrkkä muutos. Liikkeyhteyksien nopeus, ihmisten sensaatio-nälkä, yleensä kaikki materialistisen aikakauden seuraukset ovat totuudellisuuden vastustajia. Moraalin alalla tulee teosofia olemaan ihmiskunnan kasvattaja totuudentuntoon.

Tämänpäiväisenä tehtävänäni ei ole puhua siitä, miten paljon totuudellisuutta on jo toteutettu teosofisessa seurassa. Mutta sanottava on, että sen, mitä tänään olen puhunut, tulee periaatteessa olla korkea teosofinen ihanne. Teosofisen liikkeen moraalisella kehityksellä tulee olemaan yllin kyllin tekemistä, kun totuudellisuuden moraalinen ihanne tulee kaikkiin suuntiin perin pohjin ajatelluksi, tunnetuksi ja oivalletuksi.

Tämä totuudellisuuden moraalinen ihanne tulee nykyään olemaan hyveen ihmisen aistimus sielussa aikaansaaman oikean vaikutuksen tulos. Toinen teosofisen jaoituksen nimeämä sielunjäsen on se, jota tavallisesti sanomme älysieluksi. Tiedätte sen kehittyneen pääasiallisesti neljäntenä Atlantiksen jälkeisenä kulttuurikautena, Kreikkalais-Latinalaisena aikana. Tälle sielunjäsenelle ominaisen hyveen olemme jo usein maininneet. Se on mielenlujuus, urhoolisuus, rohkeus. Sen äärimmäisyys on uhkarohkeus ja vastakohta pelkuruus. Rohkeus, mielenlujuus, urhoolisuus on uhkarohkeuden ja pelkuruuden keskivälillä. Saksan kielen sana "Gemüt" tarkoittaa juuri ihmissielun keskimmäistä osaa, sitä, mikä siinä on rohkeaa, vahvaa, voimakas. Se oli myös keskimmäisenä hyveenä Platonilla ja Aristoteleel-

la. Se oli se hyve, joka neljännellä Atlantiksen jälkeisellä kulttuurikaudella vielä oli ihmisissä jumalallisena lahjana, kun taas ”viisaus” oli vain kolmannella Atlantiksen jälkeisellä aikakaudella ihmisissä oikeastaan ”vaistomaisena”. Vaistomainen urhoollisuus ja mielenlujuus olivat jumalten lahjana ihmisissä, jotka neljanteen Atlantiksen jälkeiseen kulttuurikauteen kuuluvina kohtasivat kristinuskon tulon Pohjois-Eurooppaan, He osoittivat, että urhoollisuus oli heissä vielä jumalten lahja. Kaldealaisissa viisaus, syvälinen tunkeutuminen tähtimaailman salaisuuksiin, oli jumalten lahja, inspiroitu ominaisuus, samaan aikaan kuin neljännen Atlantiksen jälkeisen kulttuurikauden ihmisissä, kreikkalaisissa ja roomalaisissa ja tuissakin kansoissa, joihin kristinuskoko levisi, oli jumalten lahjana urhoollisuus ja mielenlujuus. Tämä viisaus-urhoollisuus on myöhemmin kadonnut.

Katsellessamme viidettä Atlantiksen jälkeistä kulttuurikautta meidän on sanottava olevamme tähän urhoollisuuteen ja mielenlujuuteen nähden samassa asemassa kuin kreikkalaiset viisauteen nähden olivat kaldealaisiin ja egyptiläisiin verrattuina. Katselemme taaksepäin siihen, mikä jumalten lahjana oli lähinnä edellisellä kulttuurikaudella ja mitä me tietyllä tavalla voimme jälleen tavoitella. Mutta kaksi edellistä esitelmäähän on meille osoittanut, että tässä pyrkimyksessä täytyy tapahtua eräänlainen muuttuminen. Ulkonaisen, jumalten lahjana, ilmenneen mielenlujouden ja urhoollisuuden olemme nähneet muuttuvan Franciscus Assisilaisessa. Olemme nähneet muutoksen tapahtuvan sisäisen moraalisen voiman seurauksena, Kristus-voiman

vaikutuksesta. Mielenlujuuden ja urhoollisuuden muuttumisen tuloksena oli ”aito rakkaus”. Mutta aito rakkauden tulee olla toisen hyveen johtama, mielenkiinnon, osanoton siihen olentoon, jota rakastamme. Shakespeare on ”Timon Ateenalaisessaan” osoittanut, kuinka rakkauskin eli hyväsydämyyskin esiintyessään intohimoisena, vain pelkkänä ihmisluonnon ominaisuutena, ilman viisauden ja totuuden johtoa, saa aikaan vahinkoa. Siinä kuvataan ihmistä, joka taholle tuhlaa omaisuuttaan. Anteliaisuus on hyve, mutta Shakespeare osoittaa meille myös, että tuhlaava anteliaisuus luo loisia.

Samoin kuin vanhaa urhoollisuutta ja mielenlujuutta johtivat mysteereistä käsin Euroopan bramiinit, syrjässä pyssyvät viisaat, samoin täytyy ihmisluonnossakin olla johto, hyveen ja kiinnostuksen yhteisointu. Kiinnostuksen täytyy johtaa meitä oikealla tavalla ulkomaailman yhteyteen, kun käännymme siihen rakkaudellamme. Tämä käy ilmi erittäin kuvaavasta, joskin radikaalisesta Franciscus Assisilaisen esimerkistä. Franciscus Assisilaisessa ei ollut ihmissääliä, jossa voi helposti olla tungettelevaa ja loukkaavaa, sillä sellaisiakaan ihmisiä, jotka tahtovat vuodattaa sääliään toisiin ihmisiin, ei elähdytä suinkaan oikea moraalivirike. On paljon ihmisiä, jotka eivät lainkaan siedä säälittävän itseään. Mutta ymmärtäväinen lähestyminen ei loukkaa. Olemuksensa ymmärtämistä ei kukaan terve ihminen torju, mutta surkuttelemaan ja säälin hän hyvinkin saattaa työntää luotaan.

Tämä ymmärtämys se voi johtaa meitä, kun kysymyksessä on toinen hyve: rakkaus. Rakkaus on Kristus-voiman

vuodatuksella tullut erikoisesti älysielun hyveeksi, ihmisjärjen seuraamaksi ihmisrakkaudeksi. Myötätunto surussa ja ilossa on tulevaisuudessa nouseva mitä ihanimpaan kuokoistukseen ihmisten yhteiselämässä, varsinkin sellaisessa ihmisessä, joka oikealla tavalla käsittää Kristus-voiman vuodatuksen, sillä siitä on kehittyvä silloin elävä tunne. Juuri Kristus-voiman teosofinen käsittäminen synnyttää sen tunteen. Kristus on Golgatan mysteerissä laskeutunut alas Maan kehitykseen. Hänen herätteensä, hänen vaikutuksensa elävät siinä. Kaikkialla ne ovat siinä. Miksi hän laskeutui tänne maan päälle? Siksi, että sen vaikutuksesta, mitä hän on antanut maailmalle, kehitys kulkisi eteenpäin oikeassa hengessä, että Maan kehitys Kristus-voiman vaikutuksesta voisi oikealla tavalla täytyä. Jos nyt, Kristus-voiman tultua maailmaan, suhtaudumme moraalittomasti, välinpitämättömästi lähimmäisiimme, me hävitämme ja turmelemme ja riistämme osan maailmasta, johon Kristusvoima on vuodatettu. Hävitämme siis Kristus-virikkeestäkin jotakin, koska se on maailmassa. Mutta jos luovalla hyveellä annamme maailmalle jotakin, silloin toimimme rakentavasti. Juuri antamalla me rakennamme. Ei ole usein suotta sanottu, että Kristus ensin ristiinnaulittiin Golgatalla, mutta että ihmisten teot hänet yhä uudelleen ristiinnaulitsevat. Kun Kristus Golgatalla vuodatettiin Maan kehitykseen, me aina rakkauttomuudessamme ja kiinnostomuudessamme harjoittamallaamme moraalittomilla teoilla osallistumme maan päälle laskeutuneen Kristuksen kipuihin ja kärsimyksiin. Siksi yhä uudelleen on sanottu: Niin kauan Kristusta ristiinnaulitaan,

kuin moraalittomuus, rakkaudettomuus ja kiinnottomuus jatkuvat. Koska Kristus-voima on läpäissyt maailman, silloin kärsimykset tuotetaan juuri hänelle.

Yhtä totta kuin on, että me tuhoavalla pahuudellamme hävitämme Kristus-virikettä ja samalla jatkamme Golgatal-la alkanutta ristiinnaulitsemista, yhtä totta on myös, että me rakkaudenteollamme lisäämme Kristus-virikkeen voimaa, autamme sitä elämään. ”Mitä olette tehneet yhdelle näistä pienimmistä veljistäni, sen olette tehneet minulle.” Nämä ovat rakkauden merkityksellisimmät sanat, ja teosofisesti ymmärrettyinä nämä sanat ovat tuleva mitä syvällisimmiksi moraaliseksi herätteiksi. Ja teosofisesti ne käsitämme, jos ymmärtäen kohtelemme ihmistovereitamme. Niin kuin kohtelemme toisia ihmisiä, niin kohtelemme itse Kristus-impulssia, Kristus-herätettä.

On voimallinen, moraalinen heräte ja todella perustaa moraalin, jos tunnemme: Golgatan mysteeri on täyttynyt kaikkien ihmisten hyväksi, ja siitä on levinnyt virike koko maailmaan. Kohdatessasi lähimmäisiäsi koeta ymmärtää heitä kaikkine heidän rodun, värin, kansallisuuden, uskontunnustuksen, maailmankatsomuksen jne. luomine erikoisominaisuuksineen. Mitä ikinä heille teet, sen teet Kristukselle. Mitä ikinä ihmiselle teet, sen teet tässä Maan kehityksessä Kristukselle. Sanat: ”Mitä olette tehneet yhdelle minun veljistäni, sen olette tehneet minulle” tulevat sille, joka oivaltaa Golgatan mysteerin perusmerkityksen, heti voimakkaaksi moraaliseksi virikkeeksi. Voimme sanoa, että kristinuskon edellisen ajan jumalat antoivat ihmiselle vaistomaista vii-

sautta, vaistomaista mielenlujuutta ja urhoollisuutta, mutta ristin symbolista virtaa alas rakkaus, rakkaus, joka rakentuu ihmisten keskinäiseen kiinnostukseen ja osanottoon.

Siten Kristus-voima tulee valtavasti vaikuttamaan maailmassa. Kun ei ainoastaan bramiini bramiinia, paaria paariaa, juutalainen juutalaista, kristitty kristittyä rakasta ja ymmärrä, vaan kun juutalainen rakastaa ja ymmärtää kristittyä, paaria bramiinia, amerikkalainen aasialaista, silloin myös tiedämme, kuinka syvän-kristillisesti tunnemme sanoessamme, että huolimatta kaikkien uskontunnustusten eroavaisuuksista veljeyden täytyy vallita ihmisten kesken. Kaikkia muita siteitä on pidettävä vähäisinä. Isää, äitiä, veljeä, sisarta, vieläpä omaa elämääkin on pidettävä vähäisempänä kuin sitä, mikä puhuu ihmissielusta toiseen. Ken ei tässä merkityksessä pidä halpana sitä, mikä estää ihmisten eroavaisuuksia tasoittavan Kristus-hengen vuodatuksen vastaanottamista, hän ei voi olla Kristuksen oppilas. Golgatan mysteeristä virtaavan rakkauden-voiman juuri tunnemme tässä suhteessa sen uudistuksena, mikä alkuperäisenä hyveenä annettiin ihmisille.

Nyt meidän on vielä tarkasteltava sitä, mitä voimme pitää tietoisuussielun hyveenä. Mikäli olemme neljännessä Atlantiksen jälkeisessä kulttuurikaudessa, hyveet ovat yhä vaistomaisia. Platon ja Aristoteles ovat nimittäneet niitä tietoisuus sielun päähyveiksi, käsittäen ne tasapainotiloiksi, tietoisuussielun keskiteiksi. Tietoisuussielu merkitsee sitä, että ihminen on ruumiillisuutensa kautta tietoinen ulkomaailmasta. Aistimin havaittava ruumis on lähinnä tietoi-

suussielun työase, ja aistimin havaittava ruumis on myös se, jonka kautta ihminen tulee minätietoisuuteenkin.

Siksi ihmisellä täytyy olla aistimin havaittava ruumis. Jos ihminen ei olisi saanut aistimin havaittavaa ruumista maatehtävänsä varten, niin maatehtävää ei voitaisi suorittaa. Mutta tässäkin on raja. Jos ihminen käyttäisi kaikki voimansa nautintoon, silloin hän sulkeutuisi itseensä, silloin maailma kadottaisi hänet. Platon ja Aristoteles ovat sitä mieltä, että pelkkä nautinto ihminen, joka kaikki voimansa käyttää nautintojen hankkimiseen, sulkeutuu maailmalta ja maailma kadottaa hänet. Sellainen ihminen taas, joka kaikesta kieltäytyy, tekee itsensä yhä heikommaksi, ja ulkonainen maailmankulku murskaa hänet. Ken ylittää ihmisvoimansa, hän kadottaa maailman.

Siis se, mitä ihminen on kehittänyt tietoisuussielun muodostamiseksi, voi särkyä, ja ihminen kadottaa maailman. Nämä molemmat äärimmäisyydet välttävä hyve on ”kohtuus”. Kohtuus ei siis ole askeesia, kieltäymystä, eikä hekumointia, vaan niiden välinen oikea keskitie. Ja se on tietoisuussielun hyve. Tähän hyveeseen nähden emme vielä ole päässeet vaistomaisuutta pitemmälle. Vähäinen ajattelu voi opettaa teille, että ihmiset heilahtelevat äärimmäisyydestä toiseen. Jos ette ota huomioon ani harvoja ihmisiä, jotka tällä alalla pyrkivät tietoisuuteen, niin havaitsette ihmisten valtavan enemmistön elävän tietyn kaavan mukaan, jonka Keski-Euroopassa voi luonnehtia sanomalla; Berliinissä on ihmisiä, jotka koko talven aina vain mässäävät ja hummaavat ahtaen itsensä täyteen kaikenkarvaisia herkkuja

ja jotka sitten kesällä menevät Karlsbadiin toisilla äärimmäisyyksillä elostelunsa seurauksia parantelemaan. Siinä näette vaakakuppien heilahtelewan ylös ja alas. Tämä nyt on äärimmäinen tapaus.

Mutta kaikkialla esiintyy nautinnon ja kieltäytymisen välistä heilahtelua, sen huomaa helposti. Toisesta äärimmäisyydestä ihmiset huolehtivat itse, toiseen äärimmäisyyteen he antautuvat lääkärin määräyksestä tämän kirjoittaessa kieltäytymisohjeita, jotta paha saataisiin parannetuksi.

Siitä näette, että ihmiset tässä asiassa ovat vielä aivan vaistojensa varassa ja että meidän täytyy sanoa: Ihmisen vaistomainen tunne, ettei hän mene liiaksi kumpaankaan äärimmäisyyteen, on eräänlainen jumalten lahja. Mutta samoin kuin ihmisen muut vaistomaiset ominaisuudet ovat kadonneet, tämäkin on katoava siirryttäessä viidennessä Atlantiksen jälkeisestä kulttuurikaudesta kuudenteen. Luonnonlahjana se on katoava, ja te voitte nyt arvostella ja käsittää, kuinka suuresti teosofinen maailmankatsomus ja mielenlaatu ovat auttava tietoisuuden asteittaista kehittymistä tällä alalla.

Meillä on nykyään vielä vähän, joskin ehkä kehittyneitä teosofejä, joille on valjennut, että teosofian reseptillä voidaan tälläkin alalla saavuttaa oikea tietoisuus. Kun teosofia tällä alalla pääsee voimakkaammin vaikuttamaan, silloin ihmiset alkavat yhä enemmän kaivata suuria henkisiä totuuksia. Teosofiaa kyllä nykyään vielä pilkataan, mutta niin ei ole aina oleva. Se on leviävä, se on voittava kaikki ulkonaiset vastustajat, eivätkä teosofit ole tyytyvä vain yleisen

ihmisrakkauden saarnaamiseen. Teosofisen liikkeen piiriin kuuluvat ihmiset tulevat yhä harvemmin sanomaan: Nämä ovat meidän periaatteitamme, ja kun meillä on nämä periaatteet, silloin juuri olemme teosofeja. Teosofian elävyyden ja elähdyttävyyden tunteminen on yhä enemmän vahvistuva ja laajeneva. Mutta kun ihmiset omaksuvat teosofisesta viisaudesta virtaavat ajatukset, tunteet ja herätteet, mitä silloin tapahtuu? Mehän kaikki tiedämme, ettei teosofeilla voi koskaan olla materialistista elämäntähtäystä. Päinvastoin, heidän elämäntähtäyksensä on kokonaan materialismin vastainen. Materialistisesti ajattelee se, joka sanoo: Kun ihmisellä on tämä tai tuo ajatus, silloin syntyy liike aivo-molekyyleissä tai -atomeissa, ja tämän liikkeen seurauksena on, että ihminen ajattelee. Ajatus lähtee aivoista ikään kuin hieno savu, niin kuin liekki kynttilästä. Sellainen on materialistinen näkökanta. Sen vastakohta on teosofinen. Sen mukaan ajatukset, sielun elämykset panevat aivot ja hermojärjestelmän liikkeeseen. Aivojen liikkeen laatu ja tapa riippuu siitä, mitä ajatuksia ajattelemme. Jos haluat tietää, millaiset ihmisen aivot ovat, sinun on tutkittava, mitä ajatuksia hän on ajatellut. Niin kuin kirjoitus on ajatusten seuraus, samoin aivojen liikkeet ovat ajatusten seurauksia.

Eiköhän teidän täydy sanoa, että aivot työskentelevät toisin silloin, kun koette teosofisia ajatuksia, kuin kortinpeluuseurassa? Toisia liikkeitä tapahtuu sielussanne teosofisia ajatuksia seuratessanne kuin ollessanne seurassa, joka pelaa korttia tai katselee elokuvaesitystä. Mutta ihmiselimestössä ei ole mitään eristettyä. Kaikki on keskinäisessä yhteydes-

sä, vaikuttaen toinen toiseensa. Ajatukset vaikuttavat aivoihin ja hermojärjestelmään, ja tämä on yhteydessä koko elimistöömme. Kun perityt ominaisuudet voitetaan, tapahtuu esim. seuraavaa: Ajatukset siirtyvät aivoista vatsaan, ja seurauksena on, että mikä tänään vielä ihmisille maistuu, ei enää maistu niille, jotka ovat omaksuneet teosofisia ajatuksia. Teosofin omaksumat ajatukset ovat jumalan-ajatuksia. Nämä vaikuttavat koko elimistöön, niin että oikea maistuu. Mikä ei ole sille sopivaa, se löyhkää ja tuntuu ihmisestä vastenmieliseltä. Omituinen perspektiivi, jota ehkä voi sanoa materialistiseksi. Mutta se on aivan tämän vastakohta.

Tämänlaatuinen ruokahalu, että te toisesta pidätte ja syötte mielellänne, toista vihaatte ettekä tahdo syödä, on ilmenevä teosofisen työskentelyn seurauksena. Sen voitte arvostella omassa itsessänne, kun otatte huomioon, että nyt inhoatte asioita, joita ette inhonneet ennen teosofista aikaanne. Näin on tapahtuva yhä enemmän, kun ihminen epäitsekäästi työskentelee korkeamman kehityksensä hyväksi, niin että maailma voi saada häneltä sitä, mikä on oikeaa. Ei pidä ”epäitsekkyys” ja ”itsekkyyys” sanojen kanssa olla piilosilla. Niitä voi hyvin helposti käyttää väärin. Ei ole aivan epäitsekästä, jos ihminen sanoo: Tahdon vain toimia maailmassa ja maailman hyväksi, mitä välitän omasta henkisestä kehityksestäni? Tahdon vain työskennellä, en itsekäästi pyrkiä... Ei ole itsekästä, jos ihminen kehittää itseään korkeammalle, koska hän siten tekee itsensä kelpoisemmaksi osallistumaan tehokkaasti maailman kehitykseen. Jos lyö laimin oman kehityksensä, tekee itsensä kelvottomaksi

palvelemaan maailmaa, kieltää maailmalta voimansa. Siinäkin, mitä jumaluus on ihmisellä tarkoittanut, on meneteltävä oikein: on kehitettävä itseään.

Niin ihmiskunta tai sanokaamme ihmiskunnan parhaimmisto on kehittynyt teosofian vaikutuksesta, ettei se ainoastaan vaistomaisesti tunne kohtuutta johtavaksi ihan-teekseen, vaan myös tietoisesti tuntee sympatiaa siihen, mikä arvokkaalla tavalla, tekee ihmisestä jumalallisen maailmanjärjestyksen rakennuskiven, ja tietoisesti inhoaa sitä, mikä hänet tuhoaa maailmanjärjestyksen rakennuskivenä.

Näin näemme, kuinka siinäkin työssä, mitä suoritetaan ihmisessä itsessään, vallitsevat moraaliset voimat, ja niin kohtaamme sen, mitä voimme sanoa ”elämänviisaudeksi”, muuttuneeksi kohtuudeksi, Seuraavalle (kuudennelle) Atlantiksen jälkeiselle kulttuurikaudelle kuuluva ja ihmistä velvoittava elämänviisauden” ihanne tulee siksi ihannehyveeksi, jota, Platon sanoo oikeamielisyydeksi. Se on hyveitten harmoninen sopusointu. Sopusointu oli ihmisten silmissä hyvin kaukainen ihanne vielä kristinuskon edellisenä aikana. Olemme nähneet, että viisaudesta on tullut totuudellisuus, mikä hyve auttoi ihmiset arvokkaalla tavalla oikeaan elämänsuhteeseen, ja että mielenlujuudesta kehittyi rakkauden moraalivirike.

Mutta jos tahdomme päästä totuudenmukaisuuteen henkisiin asioihin nähden, kuinka meidän silloin on meneteltävä? Pääsemme totuudellisuuteen, pääsemme siihen, mitä aistimussielumme voi hyveenä hehkuttaa, oikealla ymmärtämyksellä, oikealla kiinnostuksella ja osanotolla. Mikä

nyt on tämä osanotto henkiseen maailmaan nähden? Jos tahdomme lähestyä fyysistä maailmaa ja ihmistä, meidän on avauduttava niille, meillä tulee olla avoin silmä niiden olemukselle. Mutta kuinka me henkiseen maailmaan katsoen saamme avoimen silmän? Sen saamme kehittämällä aivan erityistä tunne laatua, tunne laatua joka sukelsi esiin silloin, kun vanha viisaus, vaistomainen viisaus vuodatettiin sielunelämän syvyyksiin. Tätä tunne laatua kuulemme kreikkalaisten usein kuvaavan sanoilla; ”Kaikki filosofinen ajattelu alkaa ”ihmettelyllä”, ”hämmästyksellä”. Määritellessämme ihmettelyn ja hämmästyksen yliaistilliseen maailmaan suhtautumisemme lähtökohdaksi sanomme itse asiassa moraalisesti hyvin merkityksellistä. Alkukantainen, sivistymätön ihminen ei kovinkaan paljon ihmettele maailman suuria ilmiöitä. Lisääntyvä henkistyminen juuri saa ihmisen kohtaamaan arvoituksia jokapäiväisissä ilmiöissä ja aavistamaan niiden takana henkistä. Ihmettely se johtaa sielumme ylös henkisille alueille, saavuttamaan tietoja niistä, ja vain silloin voimme tunkeutua niiden salaisuuksiin, kun ne vetävät sielumme puoleensa. Tämä veto se herättää ihmettelymme, hämmästyksemme, uskomme. Oikeastaan tämä ihmettely ja tämä hämmästyks ne aina johtavat meitä yliaistilliseen, ja sitä usein sanotaan myös ”uskoksi”. Usko, ihmettely ja hämmästyks ovat ne kolme sielunvoimaa, jotka vievät meitä ylitavallisen maailman.

Ollessamme ihmiseen nähden hämmästyksen vallassa pyrimme häntä ymmärtämään. Ymmärtämällä hänen olemustaan tulemme ”veljeyden” hyveeseen, ja sitä toteutamme

parhaiten, kun kohtelemme ihmistä kunnioittavasti. Silloin tulemme näkemään, että meidän on osoitettava kunnioitusta jokaiselle ihmiselle. Jos niin teemme, silloin tulemme yhä enemmän totuutta rakastaviksi. Totuus tulee meille velvoittavaksi. Yliaistillinen maailma kiehtoo meitä, ja tieto auttaa meitä saavuttamaan sen, mikä jo yliaistillisena viisautena on laskeutunut alitajuisille sielun alueille. Vasta sitten, kun yliaistillinen viisaus oli laskeutunut alas, esiintyi sana, että filosofia alkaa ihmettelyllä ja hämmästyksellä.

Tämä sana voi teille selvittää, että ihmettely ja hämmästyksesi esiintyvät maailmankehityksessä vasta Kristus-voiman tultua maailmaan. Määriteltämme toisen hyveen rakkaudeksi käänämme nyt katseemme siihen, minkä olemme määritelleet tulevien aikojen elämänviisaudeksi ja nykyajan vaistomaiseksi kohtuudeksi. Käissä hyveissä ihminen on itsensä edessä. Tällöin hän toimii niin sanoaksemme siten, että hän maailmassa suorittamallaan teoilla huolehtii itsestään. Siksi hänen on tarpeellista löytää pätevä arvonmitta.

Nyt näemme esiintyvän sellaista, mikä yhä enemmän kehittyy ja mistä olenkin jo toisessa yhteydessä usein puhunut. Sen alku juontuu vasta kreikkalaisajalta, neljänneltä Atlantiksen jälkeiseltä kulttuurikaudelta. Voimme suorastaan osoittaa, kuinka vanhassa kreikkalaisessa näytelmätaiteessa, kuten esim. Aiskhyloksella kostottaret esittävät osaa, joka sitten esiintyy Euripideella omanatuntona. Siitä nähdään, ettei vanhempina aikoina yleensä ollut sitä, mitä me sanomme omaksitunnoksi. Omatunto on erityisesti meidän omien

tekojemme ojennusnuora, milloin me omaa etuamme tarkoittavissa pyyteissämme menemme liian pitkälle. Ojennusnuoran, normatiivina omatunto silloin asettuu antipatiamme ja sympatiamme väliin.

Siten saavutamme niin sanoaksemme objektiivisempaa, mikä vaikuttaa enemmän ulospäin totuudellisuuden hyveeseen, rakkauteen ja elämänviisauteen nähden. Rakkaus on tässä keskeisenä, ja sen tulee määrävänä läpäistä koko elämä, kaikki yhteiskunnallinenkin elämä. Se säännöstelee myös ihmisen kehittämät sisäiset virikkeet ja vaikuttimet. Mutta ihmisen kehittämä totuudellisuus ilmenee uskona yliaistilliseen tietoon. Elämänviisaus meidän on pidettävä jumalallis-henkisenä säätäjänä, joka varmemmin vie oikeaa keskitietä, samaan tapaan kuin omatunto. Joku voi väittää, että omatunto ja ihmettelykyky ovat ihmislunnon iäisiä ominaisuuksia. Niin ei kuitenkaan ole. Ken niin väittää, hän ei tunne asioita.

Yhä selvemmin ilmenee, etteivät ihmiset vanhoina aikoina vielä olleet laskeutuneet niin syvälle fyysiseen tasoon kuin he nyt ovat, vaan että he olivat läheisemmin jumalallisten virikkeiden yhteydessä. Ihminen ei sellaisessa olotilassa, jonka hän tietoisesti tulee jälleen saavuttamaan, kun totuudellisuus, rakkaus ja elämäntaito fyysiseen tasoon nähden ja henkiseen tietoon katsoen tulevat häntä enemmän hallitsemaan ja usko yliaistilliseen maailmaan saa hänessä suuremman vallan. Ja usko on lopulta muuttuva yliaistilliseksi tiedoksi. Samoin kuin uskon, samoin on myös ulkonaisesti vaikuttavan rakkauden laita. Omatunto taas on säännöstele-

västi vaikuttava tietoisuussielussa. Usko, rakkaus, omatunto, nämä kolme tulevat moraaliseksi tahtivoimiksi, jotka varsin-kin teosofisen maailmankatsomuksen vaikutuksesta asettuvat asumaan ihmissieluun. Tulevaisuuden moraaliset näköalat avautuvat vain niille, jotka antavat mainituille hyville yhä suuremman arvon. Teosofinen maailmankatsomus on asettava siveellisen elämän näiden hyveiden valoon, ja nämä tulevat olemaan tulevaisuudessa rakentavia voimia.

Näemme Kristus-voiman Golgatan mysteerissä laskeutuvan ihmiskunnan kehitykseen. Tiedämme, että Golgatan mysteeritapahtumassa fyysisen ruumiin, eetteriruumiin ja astraalikehon muodostama ihmiselimistö sai ylhäältä Kristus-virikkeenä minä-virikkeen. Tämän Kristus-voiman Maan otti vastaan, ja se on vuodatettu Maan kulttuurielämään. Se on nyt siinä Kristuksen minänä. Tiedämme edelleen, että fyysinen ruumis, eetteriruumis ja astraaliruumis jäivät Jeesus Nasaretilaiseen. Kristus-voima oli siinä minänä. Golgatalla Jeesus Nasaretilainen erosi Kristus-virikkeestä, joka sitten virtasi Maan kehitykseen. Tämän virikkeen kehitys merkitsee itse Maan kehitystä.

Maailma on maya eli harha, kuten usein olemme kuulleet. Mutta ihmisen on vähitellen päästävä tämän ulkonaisen maailman takana olevaan todellisuuteen. Maakehityksen neljäntenä kautena, jossa me nyt olemme, kaikki ulkonainen, ensimmäisenä kehityskautena muodostunut, on hajoava. Kaikki, minkä fyysiset silmämme näkevät, on kariseva ihmiskunnan kehityksestä, aivan samoin kuin karisee hänen fyysinen ruumiinsa.

Mitä sitten jää jäljelle? Voimat, jotka todellisina liitetään ihmiseen ihmiskunnan kehityskulussa Maan päällä. Ja todellisin niistä on se voima, joka Kristus-hengen vuodatuksena on annettu Maan kehitykseen. Mutta tällä Kristus-voimalla ei nyt ole Maan päällä mitään, mihin pukeutua. Sen on siis ensin jatkuvalla Maan kehityksellä saatava itselleen verho, ja Maan päästyä kehityksensä päähän on täysin kehittynyt Kristus oleva Loppu ihminen, niin kuin Aatami oli Alkuihminen, jonka ympärille koko ihmiskunta on ryhmitynyt. Sanoissa; ”Mitä olette tehneet yhdelle näistä minun veljistäni, sen olette tehneet minulle” on merkityksellinen viittaus meille. Mitä sitten on tehty Kristukselle? Teot, jotka suoritetaan Kristus-voiman hengessä, omantunnon, uskon ja tiedon hengessä, jäsentyvät tähänastisesta maaelämästä, ja antaessaan teoillaan ja moraalisella käyttäytymisellään jotakin veljelleen ihminen antaa samalla Kristukselle. Ojennusnuoraksi on tässä asetettava sanat: Uskon ja luottamuksen toimilla ja teoilla luomme Kristus-minälle verhoa, jota voi rinnastaa ihmisen astraaliruumiiseen. Muodostamme Kristus-minä-virikkeelle astraaliruumista kaikilla ihmettelyn, luottamuksen, kunnioituksen, uskon teoilla, lyhyesti: kaikella, mikä raivaa tietä yliaistilliseen tietoon. Kaikilla näillä teoilla edistämme rakkautta. Se sisältyy jo mainittuihin sanoihin; ”Mitä teette yhdelle minun veljistäni, sen teette minulle”.

Muodostamme eetteriruumista Kristukselle rakkautteteoilla, ja sillä, mikä omantunnon herätteestä vaikuttaa maailmassa, muodostamme Kristukselle ihmisen fyysistä

ruumista vastaavaa verhoa. Kun Maa kerran saavuttaa päämääränsä, kun ihminen tulee oivaltamaan ne oikeat moraalivirikkeet, jotka kaiken hyvän saavat aikaan, silloin lunastetaan se, mikä Golgatan mysteerissä Kristusvirikkeellä on minänä vuodatettu ihmiskunnan kehitykseen. Silloin hänen verhonaan on uskon ja ihmisen ihmettelyn ja hämmästyksen tekojen muodostama astraaliruumis, rakkaudentekojen muodostama eetteriruumis ja omantunnon tekojen muodostama fyysinen ruumis.

Siten tulee ihmiskunnan kehitys täyttymään ihmisen moraalivirikkeiden ja Kristus-voiman vuodatuksen yhteistyöllä. Näemme tulevaisuuden näkynä ihmiskunnan edesämme suurena elimellisenä kokonaisuutena. Kun ihmiset oppivat liittämään tekonsa tähän suureen elimistöön, muodostamaan vaikutteensa ja herätteensä toiminnallaan sen ympärille, ikään kuin verhoiksi, silloin he maakehityksellään rakentavat perustuksen suurelle yhteisölle, joka kauttaaltaan voi olla Kristus-hengen läpäisemä, Kristus-virikkeen täyttämä, läpeensä kristuspitoistunut.

Näemme siis, ettei moraalialia tarvitse saarnata, mutta että sen voi kyllä perustaa osoittamalla, mitä todella tapahtuu, mitä todella on tapahtunut ja mikä toteuttaa asiat sillä tavoin kuin henkisesti erittäin lahjakkaat luonteet ovat tunteneet ja oivaltaneet. Tuntee aina omituista liikutusta katsellessaan, mitä Goethe sinä hetkenä, jolloin hän kadotti ystävänsä, herttua Karl Augustin, Weimarissa pitkässä kirjeessä kirjoittaa ja sitten samana päivänä — vuonna 1828, kolme ja puoli vuotta ennen kuolemaansa, niin sanoak-

semme elämänuransa lopulla — kirjoittaa päiväkirjaansa ihmeelliset sanat: ”Koko järkevää maailmaa on pidettävä suurena, kuolemattomana yksilönä, joka lakkaamatta saa aikaan välttämätöntä ja siten tekee itsensä sattuman herraksi.” Voisiko sellainen ajatus mitenkään muuten saada suurempaa todellisuutta ja havainnollisuutta kuin siten, että kuvitteleimme tämän yksilön toimivan luovana, keskuudessamme ja itsemme toimivan luovina yhdessä hänen kanssaan? Golgatan mysteerissä on suurempi yksilö liittynyt ihmiskunnan kehitykseen, ja tietoisesti järjestämällä elämänsä niin kuin edellä on kuvattu ihmiset jäsentyvät Kristus-virikkeen ympärille, niin että sille muodostuu ikään kuin verho, niin kuin ruumis elävälle olennotle, kuin kuori ytimelle.

Minulla olisi vielä paljon puhumista hyveestä teosofian valossa. Erikoisesti voisin laajasti ja painavasti tarkastella totuudellisuutta ja sen suhdetta karmaan. Teosofinen maailmankatsomus tuo karma-ajatuksen pakostakin yhä enemmän ihmiskunnan kehitykseen. Ihmisen tulee sen vaikutuksesta yhä enemmän oppia elämään niin, että hänen hyveensä vastaavat karmaa. Karma-ajatuksen vaikutuksesta ihmisen täytyy oppia myös, ettei hän myöhemmillä teoillaan saa kieltää aikaisempia tekojaan. Elämän johdonmukaisuuden, tehtyjen tekojemme omaksumisen täytyy kerran tulla tekijäksi ihmiskunnan kehityksessä. Huomaamme ihmisen olevan vielä hyvin kaukana siitä. On tunnettu tosiasia, että ihminen silittelee tekojaan. Tarkastelun kohteeksi voisi ottaa sen, että ihminen on vastuussa teoistaan, että hänen tulee omaksua karma tajuntaansa.

Mutta paljon tulette vielä löytämään näissä kolmessa esitelmässä annetuista suuntaviivoista. Tulette huomaamaan esim., kuinka hedelmällisiä nämä ajatukset voivat olla, jos niitä edelleen kehittelette. Muistatte, että ihmisen on maakehityksen loppuun asti yhä uudelleen ruumistuttava — se kuuluu läksyyn. Samoin, että ihminen voi kaiken sen, mitä hän on kuvattuihin hyveisiin katsoen puoleen tai toiseen lyönyt laimin, vapaan tahtonsa mukaan muuttaa, niin että syntyy tasapaino, kohtuudentila. Siten vähitellen voidaan saavuttaa päämäärä, jota on luonnehdittu kuvauksella Kristus-vuodatuksen ympärille muodostuvasta verhosta.

Emme siis näe edessämme vain yleisen ihmisveljeyden abstraktista, ajatuksellista ihannetta, joka kylläkin saa voimakkaita virikkeitä, jos asetamme perustukseksi teosofisen maailmankatsomuksen, vaan näemme, myös, että maakehityksessämme on jotakin todellista, että siinä piilee virike, joka on Golgatan mysteerissä tullut maailmaan. Mutta huomaamme myös olevamme pakotetut vaikuttamaan aistimussieluumme, älysieluumme ja tietoisuussieluumme niin, että tämä ihanneolento tulee todelliseksi ja että olemme yhdistyneet tähän olentoon niin kuin suureen kuolemattomaan yksilöön. Ajatus, että vain yhtyminen tämän suuren yksilön kanssa ehjäksi kokonaisuudeksi luo mahdollisuuden jatkuvaan kehitykseen, toteutuu toisessa moraaliperiaatteessa: Mitä teet niin kuin tekosi olisi syntynyt yksinomaan sinusta itsestäsi, se sysää sinua pois päin, loitontaa sinua tuosta suuresta yksilöstä, ja siten sinä tuhoat jotakin. Mutta mitä teet tämän suuren kuolemattoman yksilön rakentamiseksi

edellä kuvatulla tavalla, sen teet koko maailmanelimistön kehitykseksi ja jatkuvaksi elämäksi.

Meidän tarvitsee vain asettaa eteemme nämä kaksi ajatusta vaikutuksineen, ja me näemme, että ne eivät moraalia vain saarnaa, vaan myös perustavat. Sillä pelottava ja kauhistava ja kaikki vastakkaiset halut tukahduttava on ajatus: Tuhoat teollasi sitä, mitä sinun pitäisi rakentaa. Mutta hyviin tekoihin, vieläpä voimakkaisiin moraalisiin vaikutuksiin innoittava on ajatus: Sinä rakennat tätä kuolematonta yksilöä, sinä teet itsesi tämän kuolematottoman yksilön jäseneksi. Sillä ei ole moraalia vain saarnattu, vaan sillä on viitattu ajatuksiin, jotka voivat olla itse moraalisia herätteitä ja vaikutteita, ajatuksiin jotka pystyvät moraalin perustamaan.

Sellainen moraalinen seuraa teosofisesta maailmankatsomuksesta ja teosofisesta mielenlaadusta sitä nopeammin, mitä enemmän totuutta viljellään. Tämän ilmaisemisen näissä kolmessa esitelmässä olen asettanut tehtäväkseni. Monien asiaan on voitu vain viitata, mutta teidän oma sielunne on kehittävä edelleen monia näinä kolmena iltana esitettyjä ajatuksia. Niin käy useimmissa yhteisissä tilaisuuksissa täällä maan päällä. Ollessamme koolla, Kuten nyt täällä me Keski- ja Pohjois-Euroopan teosofit, yhteisessä tutkistelussa ja antaessamme tällaisissa kokouksissa heränneiden ajatusten edelleen kaikua sielussamme, toteamme parhaiten, että teosofia on, jo nyt, laskeva perustuksen todella henkiselle elämälle. Ollessamme jälleen pakotetut eroamaan tiedämme kuitenkin olevamme usein yhdessä teosofisissa ajatuksissamme, ja tämä tieto on samalla myös moraalinen sysäys.

Tieto, että samat ihanteet yhdistävät ihmisiin, jotka tavallisesti ovat ulkonaisesti kaukana toisistaan, mutta jotka silloin tällöin erikoisissa tilaisuuksissa voi tavata, on voimakkaampi moraalinen virike kuin alituinen yhdessäolo.

Se, että me niin ajattelemme yhdessäolostamme, että me niin käsitämme yhteiset tutkistelumme, täyttää erikoisesti näiden esitelmien lopussa sieluni ajatuksella, jolla tahtoisin niin sanoakseni lausua teille jäähyväiset. Se ajatus on, ja olen siitä vakuuttunut, että jos tämä niin ripeästi kehittyyvä teosofinen elämä oikealla tavalla oivalletaan, niin se on oleva myös henkisesti perustavaa laatua. Tällä ajatuksella, näillä tunteilla tahdomme päättää nämä tutkistelut.

* * * * *